

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Wpływ spraw do sądów powszechnych Polski i wybranych państw Unii Europejskiej w latach 2006–2016

Joanna Klimczak

Analizy wymiaru sprawiedliwości
Warszawa 2018

Spis treści

Wstęp	5
1. Sędziowie i sądy	6
2. Wpływ spraw procesowych	9
3. Wpływ spraw nieprocesowych	13
4. Wskaźniki CEPEJ	16
5. Wpływ spraw w poszczególnych państwach	20
5.1. Polska	24
5.2. Austria	26
5.3. Chorwacja	28
5.4. Dania	30
5.5. Estonia	32
5.6. Francja	34
5.7. Hiszpania	36
5.8. Litwa	39
5.9. Łotwa	40
5.10. Słowenia	42
5.11. Węgry	45
5.12. Włochy	47
Podsumowanie	49

Wstęp

Podstawowym celem niniejszego opracowania było porównanie liczby spraw wpływających do sądów powszechnych w Polsce i w wybranych innych państwach należących do Unii Europejskiej oraz próba wskazania przyczyn różnic występujących w poszczególnych krajach. W tym celu sięgnięto do danych gromadzonych przez Europejską Komisję na rzecz Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości (CEPEJ), która przedstawia informacje zebrane z poszczególnych państw w formie zbiorczych raportów, publikowanych co dwa lata. Analizie poddano raporty z 2008, 2010, 2012, 2014, 2016 i 2018 roku¹. Każdy z tych raportów zawiera dane sprzed dwóch lat od momentu publikacji. Zatem raport z 2008 r. zawiera informacje za rok 2006 itd. Aby umożliwić porównanie pomiędzy poszczególnymi państwami, w większości przypadków zastosowano wskaźniki odnoszące się do liczby mieszkańców każdego z państw.

Wstępna analiza raportów CEPEJ pokazała, że najbardziej kompletne i porównywalne dane niezbędne do niniejszego opracowania dotyczą 12 następujących państw: Austrii, Chorwacji², Danii, Estonii, Francji, Hiszpanii, Litwy, Łotwy, Polski, Słowenii, Węgier oraz Włoch. Z tego powodu zdecydowano się opracować niniejsze analizy w oparciu o dane liczbowe pochodzące z tychże krajów.

Na wstępie należy podkreślić, że dane prezentowane w raportach CEPEJ są nierzadko trudne do porównywania i wymagają zagłębienia się w problemy poszczególnych krajów, w jakościowe różnice pomiędzy nimi i ich systemami sądownictwa (tj. metodologię statystyczną, stan prawny, wydarzenia historyczne, itp.). Trzeba pamiętać, że mimo starań autorów raportów wykorzystanych w tym opracowaniu, porównywanie statystycznych danych dotyczących sądownictwa zawsze stwarza trudności z powodu różnic w poszczególnych systemach wymiaru sprawiedliwości³. Niemniej jednak zbieranie danych dla każdego roku w każdym z państw umożliwia stworzenie zbiorczych zestawień wyników i tym samym zarysowanie obrazu występujących problemów, co pozwala m.in. ich porównywanie.

¹ Nie brano pod uwagę raportów z 2004 i 2006 r., ze względu na inny sposób gromadzenia interesujących dla tego opracowania danych.

² Członek Unii Europejskiej od 1 lipca 2013 r.

³ Por. B. Gruszczyńska, R. Kulma, M. Marczewski, A. Siemaszko, *Wymiar sprawiedliwości w Unii Europejskiej. Podstawowe parametry dla Polski i pozostałych krajów*, Warszawa 2011, s. 7-12.

Dane z raportów CEPEJ były dotychczas podstawą wielu opracowań i analiz, skupionych na różnych aspektach funkcjonowania wymiarów sprawiedliwości poszczególnych państw⁴. Niniejsze opracowanie, jak już zasygnalizowano, koncentruje się na jednym z tych aspektów. Stanowi ono również próbę, dotychczas nie podejmowaną, porównania trendów występujących we wszystkich edycjach badania CEPEJ. Warto też jest zasygnalizowania, że zostały w nim wykorzystane najbardziej aktualne dane – udostępnione zaledwie dwa tygodnie przed publikacją opracowania.

1. Sędziowie i sądy

Państwa członkowskie Unii Europejskiej zostały poproszone o określenie na potrzeby raportów CEPEJ liczby faktycznie obsadzonych stanowisk sędziów zawodowych pracujących w pełnym wymiarze godzin. Jak można zauważyć, liczba sędziów⁵ w poszczególnych krajach nie zmieniła się znacząco na przestrzeni badanych lat. W każdym z tych państw na 100 tysięcy mieszkańców przypadało średnio 22 sędziów. Najmniej sędziów w stosunku do liczby mieszkańców było w Danii – siedmiu w latach 2006–2012 i sześciu w latach 2014–2016. Najwięcej zaś – i to w każdej z dotychczasowych edycji CEPEJ – bo ok. 50 sędziów przypadało na 100 tys. mieszkańców w Słowenii. Polska na tym tle nieznacznie przewyższała średnią dla badanych państw, z wynikiem szacowanym na ok. 26 sędziów przypadających na 100 tys. mieszkańców.

Analogicznie, na jednego sędziego przypadała największa liczba mieszkańców w Danii – w 2016 r. było to 15 454 Duńczyków. Natomiast w Słowenii w 2016 r. na jednego sędziego przypadało 2 348 mieszkańców tego kraju.

⁴ Por. np. B. Gruszczyńska, R. Kulma, M. Marczewski, A. Siemaszko, *Wymiar sprawiedliwości w Unii Europejskiej...*; A. Siemaszko, B. Gruszczyńska, R. Kulma, M. Marczewski, *Wymiar sprawiedliwości w Europie. Polska na tle wybranych krajów*, Warszawa 2006; A. Siemaszko, B. Gruszczyńska, M. Marczewski, P. Ostaszewski, A. Więcek-Durańska, *Sądownictwo. Polska na tle pozostałych krajów Unii Europejskiej (na podstawie bazy danych CEPEJ 2014)*, „Prawo w Działaniu” 2016, t. 26; J. Bełdowski, M. Ciżkowicz, D. Sześciło, *Efektywność polskiego sądownictwa w świetle badań międzynarodowych i krajowych*, Warszawa, 2010, https://for.org.pl/upload/Nowy_Wymiar_Sprawiedliwosci/sady_raport2_popr1.pdf (dostęp 31.10.2018 r.).

⁵ Sędziowie zawodowi zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy.

Tabela 1. Sędziowie – współczynnik na 100 tys. mieszkańców

Państwo	Liczba sędziów na 100 tys. mieszkańców					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	20	20	18	18	19	27
Chorwacja	43	43	43	45	44	43
Dania	7	7	7	7	6	6
Estonia	18	18	17	18	18	18
Francja	12	9	11	11	10	10
Hiszpania	10	11	10	11	12	12
Litwa	22	23	24	26	26	27
Łotwa	22	21	21	21	24	26
Polska	26	26	28	26	26	26
Słowenia	50	54	50	47	45	43
Węgry	28	29	29	28	29	29
Włochy	11	10	11	11	11	11
Średnia	22	23	22	22	23	23
Mediana	21	21	20	20	22	26
Minimum	7	7	7	7	6	6
Maksimum	50	54	50	47	45	43

Tabela 2. Liczba mieszkańców przypadających na jednego sędziego

Państwo	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 sędziego					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	4 947	5 028	5 626	5 463	5 299	3 646
Chorwacja	2 309	2 355	2 338	2 206	2 254	2 312
Dania	15 117	14 410	14 948	15 061	16 597	15 454
Estonia	5 617	5 634	5 983	5 642	5 685	5 671
Francja	8 390	10 988	9 363	9 325	9 563	9 577
Hiszpania	9 862	9 364	9 808	8 925	8 675	8 669
Litwa	4 649	4 452	4 181	3 911	3 874	3 661
Łotwa	4 499	4 801	4 724	4 658	4 101	3 914
Polska	3 869	3 856	3 595	3 780	3 813	3 851
Słowenia	1 999	1 871	2 002	2 122	2 231	2 348
Węgry	3 547	3 460	3 454	3 581	3 504	3 485
Włochy	9 109	9 759	9 111	9 404	8 761	9 475

Analizowane kraje zostały poproszone o podanie w raportach za lata 2014 i 2016 informacji o liczbie sędziów zawodowych zatrudnionych na trzech szczeblach każdego systemu wymiaru sprawiedliwości – najniższym (sądy I instancji), drugim (sądy II instancji) i najwyższym (najczęściej – tak jak w Polsce – Sąd Najwyższy). Dane podane przez państwa wraz z ogólną

liczbą sędziów (liczby bezwzględne) zostały zawarte w tabeli 3. Przeciętny rozkład liczby sędziów zatrudnionych na tych trzech szczeblach sądownictwa w 2016 r. wynosił: 73% dla sądów pierwszej instancji, 22% dla sądów II instancji i 6% dla Sądu Najwyższego. Jak widać w tabeli, pomiędzy rokiem 2014 a 2016 nie ma znaczących różnic w przypadku tych danych.

Stan ten wynika przede wszystkim z faktu, że tylko część decyzji pierwszej instancji może być przedmiotem odwołania do sądu wyższej instancji i ewentualnie do Sądu Najwyższego. Należy jednak uwzględnić również skład jurysdykcji każdego szczebla. Często w sądach pierwszej instancji sprawy są rozpatrywane przez pojedynczego sędziego, podczas gdy w drugiej instancji skład orzekający jest kilkusobowy. W tej sytuacji podział sędziów między różnymi szczeblami sądów jest nie tylko proporcjonalny do liczby spraw sądowych, ale także do składu sądów na każdym szczeblu jurysdykcji.

Struktura systemu polskiego sądownictwa powszechnego charakteryzuje się istnieniem trzech poziomów sądów. Zasadniczo są to sądy rejonowe, które są sądami pierwszej instancji, sądy okręgowe, które są sądami pierwszej i drugiej instancji oraz sądy apelacyjne, które są sądami drugiej instancji. Wyłączone z tego systemu są sądy najwyższej instancji, takie jak Sąd Najwyższy i Trybunał Konstytucyjny. Sędziowie polskich sądów okręgowych są według metodologii CEPEJ liczeni jako sędziowie pierwszej instancji wspólnie z sędziami sądów rejonowych. Tylko sędziowie sądów apelacyjnych są uznawani za sędziów drugiej instancji.

Tabela 3. Sędziowie zatrudnieni w sądach poszczególnych instancji w 2014 i 2016 r.

Państwo	Liczba sędziów		Sędziowie – I instancja		Sędziowie – II instancja		Sąd Najwyższy	
	2014	2016	2014	2016	2014	2016	2014	2016
Austria	1 620	2 397	76%	81%	20%	14%	4%	6%
Chorwacja	1 734	1 797	70%	71%	27%	27%	2%	2%
Dania	341	372	66%	68%	28%	27%	6%	5%
Estonia	231	232	73%	72%	19%	19%	8%	8%
Francja	6 935	6 995	70%	70%	25%	25%	5%	5%
Hiszpania	5 353	5 367	72%	71%	26%	28%	2%	2%
Litwa	754	778	89%	89%	6%	7%	5%	4%
Łotwa	488	503	63%	62%	27%	28%	10%	9%
Polska	10 096	9 980	94%	94%	5%	5%	1%	1%
Słowenia	924	880	81%	73%	15%	24%	3%	4%
Węgry	2 813	2 811	60%	60%	37%	37%	3%	3%
Włochy	6 939	6 395	78%	76%	17%	18%	5%	6%
Średnia			74%	73%	21%	22%	4,5%	6%

2. Wpływ spraw procesowych

Tabela 4 przedstawia wpływ spraw procesowych do sądów I instancji (łącznie spraw cywilnych i gospodarczych oraz karnych i wykroczeniowych). Porównując lata 2006 i 2016 w większości państw zmniejszyła się liczba wpływających spraw procesowych. Zwiększenie wpływu można zaobserwować w 4 państwach – Danii, Litwie, Łotwie i na Węgrzech, przy czym najwyższy wzrost, bo blisko dwukrotny, miał miejsce na Łotwie. Natomiast największy spadek liczby wpływu spraw procesowych, bo aż o połowę, nastąpił w Chorwacji. Polska znalazła się w grupie kolejnych trzech państw, które odnotowały zmniejszenie wpływu spraw w tym okresie (spadek o 30%). Należy jednak mieć na uwadze, że w latach „środkowych” badań, czyli 2008–2014, wpływ spraw procesowych do polskich sądów stale się zwiększał i wciąż jest wysoki, a Polska należy pod tym względem do czołówki państw. Pociuszający może być jednak spadek wpływu w 2016 r. w porównaniu do poprzedniego raportu za rok 2014, co po raz pierwszy od długiego czasu może dawać nadzieję na utrzymanie się tej tendencji w przyszłości.

Tabela 4. Wpływ spraw procesowych ogółem (łącznie: cywilnych i gospodarczych oraz karnych i wykroczeniowych). Liczby bezwzględne

Państwo	Wpływ spraw ogółem (sprawy procesowe I instancji: cywilne i gospodarcze oraz karne i wykroczeniowe)						indeks dynamiki 2006–2016
	2006	2008	2010	2012	2014	2016	
Austria	199 918	170 309	173 498	162 033	150 000	137 812	68,9
Chorwacja	640 510	505 594	530 172	530 642	373 479	301 103	47,0
Dania	178 962	166 390	177 552	198 370	174 634	183 348	102,5
Estonia	42 481	53 328	35 976	32 382	35 335	34 068	80,2
Francja	2 748 189	2 868 424	2 854 396	2 702 381	2 758 070	2 698 377	98,2
Hiszpania	2 296 966	2 887 001	3 276 782	3 129 874	2 367 086	1 783 374	77,6
Litwa	87 529	202 350	219 599	136 767	137 078	141 659	161,8
Łotwa	34 010	88 403	74 908	54 767	62 016	60 381	177,5
Polska	3 163 012	1 708 795	1 931 633	2 068 653	2 315 620	2 118 279	67,0
Słowenia	189 616	129 106	127 857	109 761	148 408	122 521	64,6
Węgry	494 081	451 757	470 613	766 795	685 353	579 677	117,3
Włochy	4 135 077	4 347 189	4 007 176	3 092 588	3 064 109	2 999 952	72,5

W kategorii spraw procesowych (łącznie razem spraw cywilnych i gospodarczych oraz karnych i wykroczeniowych), przeciętnie w każdym państwie na jednego sędziego rocznie przypadało ok. 300 spraw. Najmniejszą liczbę spraw przypadających na jednego sędziego można było zaobserwować w Austrii (dla lat 2008–2016), za wyjątkiem 2006 r., kiedy najmniej spraw z tej kategorii wpłynęło do sądów łotewskich. Natomiast od dwóch edycji badania CEPEJ najbardziej obciążeni pracą w związku z wpływem spraw procesowych byli sędziowie

w Danii. We wcześniejszych latach byli to sędziowie we Włoszech i Hiszpanii. W tej grupie Polska w latach 2008–2016 utrzymuje obciążenie pracą sędziów nad sprawami procesowymi poniżej średniej dla badanych państw.

Analizując te dane, należy pamiętać jednak o niedoskonałości wykorzystanego wskaźnika – uwzględniającego łączoną liczbę sędziów (bez podziału na poszczególne wydziały) oraz łączoną liczbę spraw czterech głównych kategorii.

Tabela 5. Wpływ spraw procesowych ogółem (łącznie: cywilnych i gospodarczych oraz karnych i wykroczeniowych). Współczynniki na jednego sędziego

Państwo	Wpływ spraw procesowych ogółem – Współczynniki na jednego sędziego					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	119	103	116	105	93	57
Chorwacja	333	269	281	275	199	168
Dania	499	438	477	533	512	493
Estonia	178	224	161	142	153	147
Francja	365	493	411	384	398	386
Hiszpania	518	597	699	607	442	332
Litwa	120	268	283	178	182	182
Łotwa	67	187	159	125	127	120
Polska	321	173	182	205	229	212
Słowenia	189	119	125	113	161	139
Węgry	174	156	163	277	244	206
Włochy	641	712	602	487	442	469
Średnia	294	312	305	286	265	243
Mediana	255	246	232	240	214	194
Minimum	67	103	116	105	93	57
Maksimum	641	712	699	607	512	493

Za lepszy i bardziej dokładny wskaźnik można uznać liczbę spraw wpływających do sądów danego państwa, przypadającą na 100 tysięcy jego mieszkańców. Można tu zauważyć systematyczny spadek średniej wielkości wpływu spraw (wyjątkiem był przełom 2008 i 2010 r.). Największy wpływ spraw procesowych w sądach I instancji w stosunku do ludności danego kraju, w każdej edycji CEPEJ miał miejsce w Chorwacji, zaś najmniejszy w Austrii (wyjątkowo w 2006 r. na Łotwie). Polska w trzech ostatnich latach objętych badaniem odnotowała niewiele większy wpływ spraw w porównaniu do średniej dla wszystkich państw. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że liczba wpływających spraw procesowych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców Polski w 2016 r. zmniejszyła się po raz pierwszy od trzech edycji badania CEPEJ.

Tabela 6. Wpływ spraw procesowych ogółem (łącznie: cywilnych i gospodarczych oraz karnych i wykroczeniowych). Współczynnik na 100 tys. mieszkańców

Państwo	Wpływ spraw procesowych ogółem – Współczynnik na 100 tys. mieszkańców					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	2 414	2 043	2 068	1 917	1 747	1 577
Chorwacja	14 417	11 401	12 016	12 450	8 839	7 248
Dania	3 298	3 039	3 193	3 541	3 086	3 189
Estonia	3 165	3 977	2 684	2 517	2 691	2 589
Francja	4 349	4 486	4 390	4 120	4 159	4 028
Hiszpania	5 249	6 375	7 125	6 803	5 097	3 833
Litwa	2 572	6 020	6 768	4 553	4 692	4 974
Łotwa	1 482	3 893	3 360	2 678	3 099	3 067
Polska	8 296	4 481	5 057	5 411	6 015	5 512
Słowenia	9 465	6 373	6 236	5 331	7 200	5 931
Węgry	4 908	4 497	4 713	7 739	6 954	5 917
Włochy	7 038	7 292	6 610	5 181	5 040	4 951
Średnia	5 554	5 323	5 352	5 187	4 885	4 401
Mediana	4 628,5	4 491,5	4 885	4 867	4 866	4 490
Minimum	1 482	2 043	2 068	1 917	1 747	1 577
Maksimum	14 417	11 401	12 016	12 450	8 839	7 248

Wpływ spraw w podziale na sprawy cywilne i gospodarcze oraz karne i wykroczeniowe przedstawiają tabele 7 i 8. Aby umożliwić porównanie między poszczególnymi państwami, prezentowane dane są przedstawione w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców.

Przeciętny wpływ spraw procesowych cywilnych i gospodarczych dla wszystkich 12 państw zmniejszył się nieprzerwanie od 2012 r.

Porównując wpływ spraw cywilnych i gospodarczych w poszczególnych państwach, najwyższy wskaźnik w 2016 r. został odnotowany na Litwie – 4385 spraw na 100 tys. mieszkańców. Jednocześnie było to dwukrotnie więcej spraw niż wpłynęło do litewskich sądów w 2006 r. – w porównaniu ostatniej do pierwszej edycji CEPEJ był to także największy wzrost wpływu spraw tej kategorii wśród badanych państw. Natomiast najmniej spraw, i to we wszystkich edycjach CEPEJ, wpływało do sądów duńskich – w 2016 r. były to 724 sprawy na 100 tys. mieszkańców. Od czterech edycji badania CEPEJ można zauważyć stały spadek wpływu spraw procesowych cywilnych i gospodarczych dla czterech państw: Austrii, Danii, Hiszpanii i Włoch. Polska do 2014 r. była jedynym państwem, w którym przez trzy kolejne edycje CEPEJ (2010–2014) stale zwiększał się wpływ spraw cywilnych i gospodarczych – w 2014 r. wpływ ten sięgnął 3186 spraw na 100 tys. mieszkańców, i był najwyższym wynikiem w tej kategorii w Polsce, a jednocześnie po raz drugi (pierwszy raz w 2012 r.) przewyższył średnią dla badanych państw. Ostatnie dane z 2016 r. pokazują co prawda, że wpływ tych spraw do polskich sądów zmniejszył się, jednakże zmiana ta jest nieznaczna, i kolejny raz

Polska przekroczyła średni współczynnik wpływu dla 12 badanych państw (3113 spraw w Polsce, przy średniej = 2287 spraw).

Tabela 7. Sprawy cywilne i gospodarcze procesowe I instancji – wpływ na 100 tys. mieszkańców

Państwo	Sprawy cywilne i gospodarcze procesowe – wpływ na 100 tys. mieszkańców					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	1 374	1 325	1 344	1 235	1 111	969
Chorwacja	3 003	3 163	3 323	4 286	3 923	3 264
Dania	1 164	1 090	1 141	825	737	724
Estonia	1 933	1 475	1 613	1 270	1 277	1 247
Francja	2 672	2 728	2 758	2 575	2 636	2 536
Hiszpania	2 673	3 579	4 219	3 828	2 164	2 148
Litwa	2 065	5 530	6 213	3 581	3 969	4 385
Łotwa	1 482	2 216	2 166	1 716	2 255	2 102
Polska	2 675	1 959	2 146	2 791	3 186	3 113
Słowenia	1 731	1 541	1 837	1 828	2 911	2 501
Węgry	1 772	1 888	2 012	4 364	1 830	1 886
Włochy	4 809	4 768	3 958	2 613	2 608	2 566
Średnia	2 280	2 605	2 728	2 576	2 384	2 287
Mediana	1 999	2 088	2 156	2 594	2 432	2 325
Minimum	1 164	1 090	1 141	825	737	724
Maksimum	4 809	5 530	6 213	4 364	3 969	4 385

Interesujące, że w 2016 r. tylko w dwóch (Dania i Łotwa) z 12 badanych państw zwiększyła się liczba wpływających spraw karnych i wykroczeniowych względem poprzedniego badania z 2014 r. Tak więc, obserwowany na przestrzeni poprzednich lat stały wzrost wpływu tych spraw w trzech państwach: w Estonii, Słowenii i na Węgrzech, został przerwany.

Zdecydowanie bardziej powszechnym zjawiskiem było zmniejszanie się wpływu tej kategorii spraw. I tak, można zaobserwować stały, nieprzerwany spadek w latach 2010–2016 dla czterech państw: Austrii, Chorwacji, Francji i Włoch. Ponadto w Hiszpanii i na Litwie obserwuje się stały spadek w trzech kolejnych edycjach CEPEJ 2012–2016. Natomiast w przypadku Łotwy, w 2016 r. zwiększył się wpływ tychże spraw, co przerwało spadkową passę trwającą w latach 2010–2014.

W latach 2014–2016 najwięcej spraw z tej kategorii w przeliczeniu na liczbę mieszkańców wpłynęło do sądów węgierskich. Jednakże we wszystkich poprzednich edycjach CEPEJ największy wpływ spraw karnych i wykroczeniowych miał miejsce w Chorwacji, w której, jak wspomniano wcześniej, od 2010 r. stale się on zmniejszał i w 2014 r. osiągnął poziom 40% niższy niż w pierwszej edycji CEPEJ. Natomiast najniższy wskaźnik wpływu spraw karnych i wykroczeniowych w 2016 r. został odnotowany na Litwie (589 na 100 tys. mieszkańców).

Wpływ spraw karnych i wykroczeniowych do polskich sądów był niemal zawsze większy od średniej dla badanych państw – w 2016 r. wyniósł 2 398 na 100 tys. mieszkańców, podczas gdy średnia dla 12 państw kształtowała się na poziomie 2 114 spraw. Liczba wpływających spraw w Polsce co każdą edycję CEPEJ albo wzrastała albo obniżała się, konsekwentnie jednak od badania w 2008 r. nie przekraczając liczby 3000 spraw na 100 tys. mieszkańców.

Tabela 8. Sprawy karne i wykroczeniowe I instancji – wpływ na 100 tys. mieszkańców

Państwo	Sprawy karne i wykroczeniowe – wpływ na 100 tys. mieszkańców					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	1 040	717	724	682	636	608
Chorwacja	11 414	8 238	8 693	8 164	4 917	3 984
Dania	2 134	1 949	2 052	2 716	2 348	2 465
Estonia	1 232	2 502	1 071	1 247	1 413	1 342
Francja	1 677	1 758	1 632	1 545	1 523	1 492
Hiszpania	2 576	2 796	2 906	2 975	2 933	1 685
Litwa	507	490	555	972	724	589
Łotwa	–	1 677	1 194	962	844	965
Polska	5 621	2 522	2 910	2 620	2 829	2 398
Słowenia	7 734	4 832	486	840	4 290	3 430
Węgry	3 137	2 609	2 701	3 374	5 124	4 030
Włochy	2 229	2 524	2 652	2 568	2 432	2 385
Średnia	3 275	2 718	2 298	2 389	2 501	2 114
Mediana	2 181,5	2 512	1 842	2 056,5	2 390	2 035
Minimum	507	490	486	682	636	589
Maksimum	11 414	8 238	8 693	8 164	5 124	4 030

3. Wpływ spraw nieprocesowych

W przypadku spraw nieprocesowych, sposób gromadzenia danych w raportach CEPEJ uległ zmianie w raporcie z 2016 r. (dane za 2014 r.). W kwestionariuszu polecono, aby wpisać liczbę spraw cywilnych i gospodarczych nieprocesowych łącznie ze sprawami egzekucyjnymi (*enforcement cases*). Stąd, na podstawie tego raportu dostępna jest tylko informacja o tych sprawach łącznie. W poprzednich latach zgodnie z poleceniem wypełniający kwestionariusz zapisywali dane oddzielnie dla spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych oraz egzekucyjnych (komorniczych). W celu porównania liczb wpływu spraw nieprocesowych w poniższej tabeli zaprezentowano dane, w których za lata 2006–2012 dodano do spraw cywilnych i gospodarczych nieprocesowych liczbę egzekucji komorniczych. Wyjątek stanowi Estonia, Litwa i Łotwa, które za lata 2006 i 2008 nie podały danych osobno o liczbie

egzekucji komorniczych. Liczby w tym okresie dla tych państw dotyczą tylko spraw cywilnych i gospodarczych nieprocesowych.

Tabela 9. Sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe (włącznie z egzekucyjnymi).
Liczby bezwzględne

Państwo	Sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	2 012 159	1 944 101	1 873 908	1 775 035	1 741 644	1 670 674
Chorwacja	481 590	407 380	461 190	423 669	197 352	183 550
Dania	257 055	354 943	430 095	371 900	359 920	352 091
Estonia	17 574	74 098	50 687	44 136	46 864	43 717
Francja	327 190	308 083	325 974	318 333	342 262	361 740
Hiszpania	699 218	807 362	1 011 285	183 225	966 903	808 117
Litwa	75 421	–	–	77 669	82 707	81 613
Łotwa	19 933	104 363	72 538	29 068	28 691	29 542
Polska	3 310 800	2 584 720	4 427 036	4 800 084	4 408 257	4 815 988
Słowenia	185 888	214 533	245 897	250 169	228 724	184 457
Węgry	416 846	568 313	400 514	246 856	180 459	191 575
Włochy	799 492	1 748 350	1 769 482	2 450 809	2 350 123	2 048 288

Z powodu znaczących różnic w liczbach spraw nieprocesowych przed i po dodaniu do nich spraw egzekucyjnych, w tabeli 10 i 11 zaprezentowane zostały obie wersje wpływu tych spraw w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców. W tabeli 11 dane kończą się na 2012 r. z powodu wspomnianego wcześniej połączenia podanych danych w raporcie CEPEJ z 2016 r. (dane za 2014 r.) bez możliwości ich rozdzielenia.

Jak widać w tabeli 10, w przypadku spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych połączonych z egzekucjami komorniczymi, zdecydowanym liderem była Austria, w której wpływ tych spraw był największy dla wszystkich edycji CEPEJ. Co więcej, w każdym z badanych okresów, wpływ omawianych spraw do sądów austriackich przewyższał średnio dwukrotnie następną w szeregu liczbę spraw wpływających do innych państw. Przykładowo, w 2014 r. Austria ze wskaźnikiem wpływu 20 287 niemal dwukrotnie przewyższała stosowne współczynniki dla drugiej w kolejności Polski (11 451) i trzeciej – Słowenii (11 097). Patrząc na ostatnie dane z 2016 r., sytuacja nieco się zmieniła. Przy jednoczesnym zmniejszeniu się liczby spraw w Austrii, ich wpływ zwiększył się w Polsce, co zbliżyło oba państwa pod tym względem. Najniższy współczynnik wpływu w tej kategorii spraw dotyczył niemal zawsze sądów francuskich – wyjątkiem był 2012 r., kiedy mniejszy wpływ odnotowała Hiszpania.

Patrząc jednak na dane tylko dla spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych w tabeli 11, widać że w 2012 r. najwięcej tego typu spraw wpłynęło do sądów polskich. Natomiast w pozostałych edycjach CEPEJ, podobnie jak przy sprawach połączonych z egzekucjami,

największy wpływ dotyczył Austrii. Tak wysoki wynik dla Polski w 2012 r. był spowodowany zwiększeniem wpływu o 30% w porównaniu z 2010 r., a co warto zauważyć, na przełomie tych lat – „w żadnym innym kraju Unii Europejskiej nie odnotowano tak dużej dynamiki przyrostu spraw”⁶. Natomiast najmniej spraw tego typu trafiało do sądów duńskich, z wyjątkiem pierwszego badania w 2006 r., gdy najmniej wpłynęło ich do sądów francuskich.

Tabela 10. Sprawy nieprocesowe cywilne i gospodarcze (włącznie z egzekucyjnymi) – wpływ na 100 tys. mieszkańców

Państwo	Sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe (i egzekucyjne)					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	24 296	23 320	22 341	21 002	20 287	19 116
Chorwacja	10 840	9 187	10 453	9 940	4 671	4 418
Dania	4 737	6 482	7 735	6 638	6 359	6 125
Estonia	1 309	5 526	3 782	3 431	3 568	3 323
Francja	518	482	501	485	516	540
Hiszpania	1 598	1 783	2 199	398	2 082	1 737
Litwa	2 216	–	–	2 586	2 831	2 866
Łotwa	869	4 596	3 253	1 422	1 433	1 500
Polska	8 684	6 778	11 589	12 555	11 451	12 531
Słowenia	9 279	10 590	11 994	12 151	11 097	8 929
Węgry	4 141	5 657	4 011	2 491	1 831	1 955
Włochy	1 361	2 933	2 919	4 106	3 866	3 381
Średnia	5 821	6 445	6 731	6 434	5 833	5 535
Mediana	3 179	5 592	3 897	3 769	3 717	3 352
Minimum	518	482	501	398	516	540
Maksimum	24 296	23 320	22 341	21 002	20 287	19 116

⁶ A. Siemaszko, B. Gruszczyńska, M. Marczewski, P. Ostaszewski, A. Więcek-Durańska, *Sądownictwo. Polska na tle pozostałych krajów Unii Europejskiej...*, s. 52.

Tabela 11. Wpływ spraw cywilnych i gospodarczych nieprocesowych – wpływ na 100 tys. mieszkańców

Państwo	Sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe			
	2006	2008	2010	2012
Austria	10 301	9 921	9 321	8 952
Chorwacja	4 732	5 193	5 949	5 447
Dania	1 281	92	80	79
Estonia	1 309	5 490	3 782	3 431
Francja	202	159	155	140
Hiszpania	601	485	399	398
Litwa	2 216	–	–	2 442
Łotwa	869	4 596	3 435	1 539
Polska	4 256	5 143	7 865	10 200
Słowenia	1 492	1 580	1 538	1 540
Węgry	4 105	5 626	4 011	704
Włochy	639	2 132	2 076	3 233
Średnia	2 667	3 368	3 218	3 175
Mediana	1 401	3 364	2 756	1 991
Minimum	202	92	80	79
Maksimum	10 301	9 921	9 321	10 200

4. Wskaźniki CEPEJ

Aby umożliwić porównanie efektywności pracy sądów w poszczególnych państwach, autorzy raportów CEPEJ wprowadzili dwa wskaźniki. Pierwszym jest tzw. wskaźnik opanowania wpływu (*clearance rate* – CR). Można go użyć, aby sprawdzić, czy sądy nadążają z załatwianiem spraw przychodzących bez zwiększenia zaległości. CR jest wyrażony w procentach. Aby go obliczyć, należy podzielić liczbę załatwionych spraw przez liczbę spraw przychodzących, a wynik pomnożyć przez 100:

$$\text{Clearance Rate (\%)} = \frac{\text{Resolved cases in a period}}{\text{Incoming cases in a period}} \times 100$$

CR zbliżony do 100% wskazuje na zdolność sądu lub systemu sądowego do rozwiązania mniej więcej tylu spraw, co liczba spraw wpływających w danym okresie. CR powyżej 100% wskazuje na zdolność systemu do rozstrzygnięcia większej liczby spraw niż otrzymanych, co zmniejsza zaległości. Wreszcie, jeśli liczba przychodzących spraw jest wyższa niż liczba rozwiązanych spraw, wskaźnik CR spadnie poniżej 100%, co oznacza, że liczba nierozwiązanych

spraw pod koniec okresu sprawozdawczego wzrośnie, tworząc zaległości. Zasadniczo *clearance rate* pokazuje, w jaki sposób sąd lub sądownictwo radzi sobie z napływem spraw.

- 200% Bardzo dobry CR
- 100% Normalny CR
- 50% Niski CR

Wskaźnik ten można analizować razem z drugim, tj. wskaźnikiem czasu trwania spraw – *disposition time* – w celu jednoczesnego uwzględnienia możliwego wzrostu zaległości i czasu niezbędnego do rozpatrzenia spraw w poszczególnych państwach. *Disposition time* (dalej także: DT) jest przedstawiony w dniach i określa maksymalną oszacowaną liczbę dni potrzebnych do rozstrzygnięcia toczącej się sprawy w sądzie. Potencjalna zdolność rozpatrzenia sprawy przez sąd to liczba spraw rozstrzygniętych w ciągu roku. *Disposition time* jest proporcjonalną częścią zaległości w odniesieniu do tej potencjalnej zdolności. Na przykład, jeśli sąd jest w stanie rozwiązać 50 spraw w ciągu 365 dni, wszystkie 10 przypadków zaległości powinno zostać rozwiązanych proporcjonalnie w 20% z 365 dni $[(10/50) \times 100]$. Zatem szacujemy, że w następnym roku jedna sprawa zostanie załatwiona w czasie nie przekraczającym 73 dni $[(10/50) \times 365]$.

$$\text{Calculated Disposition Time} = \frac{\text{Number of unresolved cases at the end of a period}}{\text{Number of resolved cases in a period}} \times 365$$

Należy zaznaczyć, że wskaźnik ten nie odpowiada oszacowaniu średniego czasu potrzebnego na osądzenie każdej sprawy. Przykładowo jeśli zgodnie z wynikiem DT dwie sprawy zostaną „załatwione” w ciągu 600 dni, jedna z nich może zostać rozwiązana w trzydziestym dniu, a druga w dniu sześćsetnym.

Mając wiedzę o tym, jak powstają i co oznaczają wskaźniki CEPEJ, można przyjrzeć się, jak kształtują się one dla analizowanych w tym raporcie państw. Jako pierwsze zostaną omówione wskaźniki dla spraw procesowych cywilnych i gospodarczych przedstawione w tabeli 12.

Największą sprawność w rozpatrywaniu procesowych spraw cywilnych w 2016 r. cechuje sądownictwo Włoch (113%) i Chorwacji (118%). Co ciekawe, właśnie sądom w tych państwach zdecydowanie najwięcej czasu zajmuje rozpatrzenie jednej takiej sprawy. We Włoszech w 2016 r. szacowany czas wyniósł aż 514 dni, czyli niemal półtora roku. Najszybciej sprawy z tej kategorii załatwiane były na Litwie, która wśród badanych państw miała najniższy wskaźnik czasu trwania spraw we wszystkich edycjach CEPEJ – w 2016 r. 88 dni.

Wskaźnik opanowania wpływu spraw cywilnych procesowych dla Polski wyniósł 99% i był nieco niższy od średniej badanych państw w 2016 r. (103%). Warto jednak zaznaczyć, że polski wynik od dwóch edycji badania poprawił się względem lat poprzednich, w szczególności w porównaniu do 2012 r., w którym Polska miała najniższą miarę z wszystkich edycji CEPEJ – 89%. Natomiast średni czas trwania sprawy procesowej cywilnej i gospodarczej w Polsce stale rośnie i w 2016 r. wynosił 225 dni. Jest to jednak wciąż niższy wynik od średniej dla badanych państw (247 dni).

Tabela 12. Wskaźniki dla spraw cywilnych i gospodarczych procesowych

Państwo	Sprawy cywilne i gospodarcze procesowe											
	Clearance Rate (%)						Disposition Time (dni)					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	97	101	100	101	103	102	135	129	129	135	130	133
Chorwacja	111	103	102	95	113	118	537	498	462	457	380	364
Dania	99	98	102	109	102	101	164	206	182	165	177	176
Estonia	108	99	98	113	104	98	-	232	215	167	125	139
Francja	96	94	98	99	94	99	262	286	279	311	348	353
Hiszpania	94	82	94	100	98	103	261	296	314	264	318	282
Litwa	101	97	102	101	98	98	42	55	55	88	97	88
Łotwa	106	73	86	111	99	101	157	304	315	241	255	247
Polska	99	96	95	89	99	99	143	166	180	195	203	225
Słowenia	104	108	98	105	109	106	531	460	315	318	270	280
Węgry	101	101	100	105	104	98	177	170	160	97	144	159
Włochy	94	95	118	131	119	113	507	533	493	590	532	514
Średnia	101	96	99	105	104	103	243	278	258	252	248	247
Mediana	100	97	99	103	103	101	171	259	247	218	229	236
Minimum	94	73	86	89	94	98	42	55	55	88	97	88
Maksimum	111	108	118	131	119	118	537	533	493	590	532	514

Średnia wartość wskaźnika opanowania wpływu spraw nieprocesowych dla badanych państw w 2016 r. była znacznie lepsza niż przy pierwszym analizowanym badaniu. Jednakże, średni czas trwania tych postępowań zwiększył się w tym czasie z 74 do 101 dni.

W ostatnich trzech edycjach CEPEJ na uwagę zasługują niebywale niskie wskaźniki czasu rozpatrywania spraw nieprocesowych **na Litwie** – 5 dni w 2012 r., 3 dni w 2014 r. i 4 dni w 2016 r. Natomiast najdłużej, według zastosowanej metodologii, w latach 2010–2014 trwały postępowania w sądach słoweńskich – w 2014 r. 249 dni, a w ostatnim, 2016 r. w sądach włoskich – 250 dni.

W porównaniu do wyników z poprzedniego raportu, ostatnie wyniki dla Polski znacznie się pogorszyły. Jeszcze w 2014 r. Polskę cechowały wysoki poziom sprawności rozpatrywania postępowań cywilnych i gospodarczych nieprocesowych (105%), przy krótkim czasie załatwienia tych spraw (36 dni), co wskazywało na dobrą sprawność sądownictwa w tej kategorii postępowań. Tym bardziej zaskakuje zmiana w 2016 r., kiedy sprawność opanowania wpływu do polskich sądów pogorszyła się do 86%, a czas trwania postępowań zwiększył się ponad dwukrotnie, bo aż do 91 dni, jednocześnie oznaczając najwyższy wynik w Polsce od 2006 r.

Tabela 13. Wskaźniki dla spraw cywilnych i gospodarczych nieprocesowych (włącznie z egzekucyjnymi)

Państwo	Sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe											
	Clearance Rate (%)						Disposition Time (dni)					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	101	101	101	101	101	100	70	68	80	79	78	76
Chorwacja	173	102	95	108	107	101	46	39	128	101	178	189
Dania	100	93	102	106	99	98	82	244	90	53	64	79
Estonia	–	69	116	104	92	101	–	453	87	91	78	61
Francja	98	100	98	102	97	96	36	20	81	73	89	111
Hiszpania	89	77	111	101	102	105	133	138	229	115	142	143
Litwa	–	–	–	101	101	99	47	–	–	5	3	4
Łotwa	–	–	103	101	100	100	39	3	18	37	53	33
Polska	96	98	97	103	105	86	74	41	36	42	36	91
Słowenia	97	110	110	105	106	120	226	209	288	263	249	127
Węgry	98	97	115	106	101	103	33	48	5	51	50	47
Włochy	98	99	96	94	101	97	107	44	232	213	228	250
Średnia	79	79	95	103	101	101	74	109	106	94	104	101
Mediana	97	98	102	102	101	100	59	46	84	76	78	85
Minimum	89	69	95	94	92	86	33	3	5	5	3	4
Maksimum	173	110	116	108	107	120	226	453	288	263	249	250

Warto zauważyć, że kategoria spraw karnych i wykroczeniowych należy do postępowań, z którymi badane państwa radziły sobie najlepiej, jeśli chodzi o opanowanie ich wpływu – w żadnej edycji CEPEJ, w żadnym kraju, wskaźnik ten nie spadł poniżej 80%. Średnia długość szacowanego czasu trwania spraw karnych w badanych państwach w ciągu ostatnich czterech edycji CEPEJ stopniowo zmniejszała się i w 2016 r. wynosiła ok. czterech miesięcy.

W 2016 r. najlepiej radziły sobie z rozpatrywaniem spraw karnych i wykroczeniowych sądy chorwackie i włoskie. O ile pozycja Chorwacji nie zaskakuje – w 2014 r. odnotowała rekordowy 130% wskaźnik sprawności rozpatrywania spraw z tej kategorii – to warto zauważyć poprawę we Włoszech, gdzie jeszcze w poprzednim badaniu CEPEJ sądy miały radzić sobie z opanowaniem wpływu spraw karnych najgorzej z badanych 12 państw. Nie można jednak zapomnieć, że niemal w każdym badanym okresie (także w 2016 r.) sądy włoskie odznaczały się najdłuższym czasem rozpatrywania spraw karnych i wykroczeniowych – w 2014 r. był to najdłuższy czas z badanych państw, tj. 386 dni (ponad rok). Tak więc ostatnie dane w kategorii spraw karnych i wykroczeniowych są szczególnie korzystne dla Włoch – po pierwsze zwiększyła się sprawność opanowania wpływu, a po drugie, po raz pierwszy od 2008 r. zmniejszył się czas trwania postępowań w tym kraju.

Sprawność postępowań karnych i wykroczeniowych w **polskich sądach** utrzymuje się od trzech edycji CEPEJ na dobrym poziomie. W 2016 r. Polska odnotowała najwyższy jak dotąd

wskaźnik opanowania wpływu – 105% Czas trwania tych postępowań w Polsce zmieniał się dynamicznie na przestrzeni lat. W 2014 r. był najwyższy jak dotąd i wynosił 99 dni. Natomiast w 2016 r. zmniejszył się do 95 dni, co choć wciąż było dość wysokim wynikiem na tle poprzednich danych dla polski, to jednak nadal oznaczało szybsze rozpoznanie sprawy niż wynosiła średnia dla badanych państw w tym roku – 119 dni.

Tabela 14. Wskaźniki dla spraw karnych i wykroczeniowych⁷

Państwo	Sprawy karne i wykroczeniowe											
	Clearance Rate (%)						Disposition Time (dni)					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	102	110	100	101	103	100	119	146	116	115	102	99
Chorwacja	105	110	106	103	130	107	229	271	221	201	144	165
Dania	98	96	106	104	99	101	69	111	99	37	47	38
Estonia	84	96	144	94	97	102	81	35	60	51	49	35
Francja	99	96	95	102	95	106	–	–	–	–	–	–
Hiszpania	113	97	99	103	104	106	113	129	162	136	125	163
Litwa	100	98	98	99	103	102	69	–	104	72	67	65
Łotwa	–	97	100	95	102	97	–	43	77	133	133	135
Polska	98	100	91	101	100	105	60	92	96	88	99	95
Słowenia	90	120	106	114	102	100	282	327	138	124	123	141
Węgry	101	100	99	92	104	103	85	100	104	120	62	59
Włochy	94	95	95	94	94	107	359	315	329	370	386	310
Średnia	90	101	103	100	103	103	133	143	137	132	122	119
Mediana	99	98	100	101	102	103	85	111	104	120	102	99
Minimum	84	95	91	92	94	97	60	35	60	37	47	35
Maksimum	113	120	144	114	130	107	359	327	329	370	386	310

5. Wpływ spraw w poszczególnych państwach

W kolejnych punktach tego rozdziału zostały zaprezentowane szczegółowe wyniki dla każdego z 12 analizowanych państw. Oprócz wpływu spraw cywilnych i gospodarczych oraz karnych i wykroczeniowych znajdują się tu także informacje o innych kategoriach postępowań (o ile dane państwo podało odpowiednie liczby). Będą to następujące typy spraw:

- employment dismissal cases** – sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy,
- litigious divorce cases** – sprawy rozwodowe,
- administrative law cases** – sprawy administracyjne,

⁷ Sprawy karne procesowe I instancji oraz wykroczeniowe.

land registry – sprawy z zakresu ksiąg wieczystych,

business registry cases – sprawy z zakresu rejestru działalności gospodarczej (w tabelach jako: „Rejestr działalności gospodarczej”).

Jeśli chodzi o sprawy rozwodowe, na potrzeby kwestionariusza CEPEJ są one zdefiniowane jako sprawy rozwiązania umowy małżeńskiej między dwiema osobami, wyrokiem właściwego sądu. Liczby spraw podawane przez państwa nie powinny uwzględniać separacji małżonków, spraw dotyczących konsekwencji rozwiązania umowy małżeńskiej (nawet jeżeli są one rozpatrywane przez sąd) oraz spraw rozstrzyganych w drodze procedury administracyjnej.

Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy (umowy) oznaczają zwolnienia pracownika z inicjatywy pracodawcy (praca w sektorze prywatnym). Nie obejmują one zwolnień urzędników publicznych, na przykład w wyniku postępowania dyscyplinarnego.

Jeśli chodzi o polskie sądy, można w tym miejscu zwrócić uwagę na wysoki wpływ spraw rozwodowych. W 2016 r. Polska była w grupie trzech państw, w których współczynnik wpływu tych spraw był najwyższy i przekroczył 200 spraw na 100 tys. mieszkańców. Ponadto w latach 2010–2014 można było zaobserwować wzrost wpływu do polskich sądów spraw administracyjnych. Z wszystkich badanych lat był on najwyższy w 2014 r. (219 spraw na 100 tys. mieszkańców), ale w ostatnim badaniu zauważalny jest jednak jego spadek do 200 spraw. Przyrost wpływu spraw do polskich sądów można zauważyć również w sprawach z zakresu ksiąg wieczystych i rejestru działalności gospodarczej. Jedynie w przypadku spraw dotyczących rozwiązania stosunku pracy w ostatnich dwóch badanych latach (2012 i 2016) wpływ spraw zmniejszył się znacząco, bo niemal o 60% (z 58 spraw w 2012 r. do 25 spraw w 2014 r. i 22 spraw w 2016 r.).

Tabela 15. Wpływ spraw rozwiązania stosunku pracy. Współczynniki na 100 tys. mieszkańców

Państwo	Sprawy rozwiązania stosunku pracy					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	–	–	–	–	–	–
Chorwacja	41	–	–	–	56	37
Dania	–	–	–	–	–	–
Estonia	–	43	51	26	29	34
Francja	195	204	218	190	203	162
Hiszpania	149	227	243	320	255	204
Litwa	7	–	20	15	11	9
Łotwa	6	6	20	27	28	23
Polska	55	45	54	58	25	22
Słowenia	49	44	48	50	45	43
Węgry	48	43	52	52	39	25
Włochy	–	–	–	–	–	42

Tabela 16. Wpływ spraw rozwodowych. Współczynniki na 100 tys. mieszkańców

Państwo	Sprawy rozwodowe					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	91	88	82	75	72	66
Chorwacja	167	–	–	–	172	62
Dania	106	99	92	93	86	76
Estonia	–	68	40	51	69	63
Francja	170	161	159	142	139	126
Hiszpania	127	106	106	107	109	101
Litwa	238	273	241	273	275	262
Łotwa	368	330	235	117	102	97
Polska	277	275	294	238	233	232
Słowenia	103	95	93	95	89	85
Węgry	353	354	337	276	289	282
Włochy	34	35	41	32	44	65

Tabela 17. Wpływ spraw administracyjnych. Współczynniki na 100 tys. mieszkańców

Państwo	Sprawy administracyjne					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	–	–	–	–	–	647
Chorwacja	317	300	328	282	330	345
Dania	–	–	–	–	–	–
Estonia	190	204	265	222	288	225
Francja	264	276	270	272	295	289
Hiszpania	355	397	543	428	393	354
Litwa	787	140	237	269	489	524
Łotwa	135	185	196	195	119	120
Polska	166	152	178	189	219	200
Słowenia	234	212	260	239	259	144
Węgry	157	149	144	127	183	200
Włochy	–	–	94	86	105	90

Tabela 18. Wpływ spraw z zakresu ksiąg wieczystych. Współczynniki na 100 tys. mieszkańców

Państwo	Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	8 179	8 280	8 138	8 152	7 555	7 822
Chorwacja	11 891	12 234	10 881	11 181	10 368	11 797
Dania	61 220	46 652	38 092	36 974	30 830	29 397
Estonia	–	8 618	6 248	7 091	7 440	8 160
Francja	–	–	–	–	–	–
Hiszpania	–	–	–	–	–	–
Litwa	–	–	–	–	–	–
Łotwa	–	–	–	–	–	–
Polska	6 923	9 340	8 209	8 357	8 432	9 312
Słowenia	11 358	12 682	13 234	14 909	14 353	11 658
Węgry	14	9	–	–	–	–
Włochy	–	–	–	–	–	–

Tabela 19. Wpływ spraw z rejestru działalności gospodarczej. Współczynniki na 100 tys. mieszkańców

Państwo	Rejestr działalności gospodarczej					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Austria	2 597	2 899	3 163	3 974	3 331	3 282
Chorwacja	–	–	–	–	2 925	3 376
Dania	–	210	203	262	188	313
Estonia	–	4 998	–	8 609	5 543	11 760
Francja	–	–	–	–	–	–
Hiszpania	–	–	–	–	–	–
Litwa	–	–	–	–	–	–
Łotwa	–	–	–	–	–	–
Polska	1 480	1 415	1 477	1 597	1 925	2 243
Słowenia	1 448	1 770	2 194	2 436	3 051	2 796
Węgry	2 742	4 085	3 337	3 888	4 334	4 464
Włochy	–	–	–	–	–	–

Poniżej, przy opisie każdego państwa znajdują się tabele z wpływem poszczególnych spraw w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców. Dodatkowo dane te przedstawione są także w liczbach bezwzględnych. Ponieważ jednak, jak już wspomniano, za właściwsze uznano porównywanie wskaźników, zamieszczone omówienia tabel będą odnosić się do danych wpływu spraw na 100 tys. mieszkańców.

5.1. Polska

Liczba sędziów w Polsce w latach 2006–2016 utrzymuje się na podobnym poziomie – średnio na 100 tys. mieszkańców przypada 26 sędziów. Średni czas trwania sprawy procesowej cywilnej i gospodarczej stale wzrastał i w 2016 r. wynosił w Polsce ponad pół roku (225 dni). Jest to jednak wciąż niższy wynik od średniej dla badanych państw za rok 2016 (247 dni). Czas trwania postępowań karnych i wykroczeniowych był najwyższy w 2014 r. (99 dni) i zmniejszył się w ostatnim badaniu do 95 dni. Odwrotnie było w przypadku spraw nieprocesowych – te sprawy rozstrzygane były przez polskie sądy coraz szybciej do roku 2014, kiedy czas trwania tych postępowań szacowany był na 36 dni, aby w 2016 r. zwiększyć się ponad dwukrotnie – do 91 dni.

Tabela 20. Informacje ogólne – Polska

	Polska					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Liczba mieszkańców	38 125 479	38 136 000	38 200 000	38 233 000	38 496 000	38 433 000
Liczba sędziów	9 853	9 890	10 625	10 114	10 096	9 980
Sędziowie na 100 tys. mieszkańców	26	26	28	26	26	26
Liczba mieszkańców na jednego sędziego	3 869	3 856	3 595	3 780	3 813	3 914
Wpływ spraw procesowych ogółem – współczynnik na jednego sędziego	321	173	182	205	229	212
DT – sprawy cywilne i gospodarcze procesowe	143	166	180	195	203	225
DT – sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe	74	41	36	42	36	91
DT – sprawy karne	60	92	96	88	99	95

W przypadku Polski, kategoria „cywilne (i gospodarcze) sprawy procesowe” obejmuje również procesowe sprawy rodzinne i z zakresu prawa pracy oraz niektóre rodzaje spraw nieprocesowych (takich jak podział odziedziczonych aktywów, rozdzielenie wspólnej własności, rozgraniczenie nieruchomości), które w istocie są procesowe ze względu na przeciwne interesy stron i sprzeczne sposoby przedstawiania ich argumentów. Natomiast kategoria spraw cywilnych (i gospodarczych) nieprocesowych (w tym nieprocesowych spraw rodzinnych) obejmuje wszystkie pozostałe sprawy nieprocesowe, o których mowa w rozdziale II kodeksu postępowania cywilnego, takie jak stwierdzenie nabycia spadku, o przysposobienie czy postępowania nakazowe o zapłatę.

Polska odnotowała większy wpływ dla każdego rodzaju spraw procesowych w 2016 r., w porównaniu do średniej dla omawianych krajów. Największa różnica dotyczyła spraw

procesowych cywilnych i gospodarczych, gdzie przy średniej na poziomie 2 287, wynik dla polski wyniósł 3 113 spraw na 100 tys. mieszkańców. Warto jednak zauważyć, że odnotowany w 2016 r. wpływ spraw procesowych do polskich sądów jest niższy od poprzedniego badania CEPEJ po raz pierwszy od trzech edycji. Do tego czasu stale wzrastała liczba tych spraw – w 2014 r. było ich o 60% więcej w porównaniu do roku 2008.

Natomiast niezmiennie od 2010 r. do polskich sądów trafia niemal dwukrotnie więcej spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych niż wynosi średnia dla omawianych krajów. W 2016 r. było to 12 531 spraw na 100 tys. mieszkańców, podczas gdy średnia w tym roku dla badanych państw wyniosła 5 535 spraw. Odnotowany w 2014 r. spadek wpływu spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych o 9%, względem poprzedniego badania, nie utrzymał się, i w 2016 r. liczba tych spraw wróciła do stanu z roku 2012.

Tabela 21. Wpływ spraw w Polsce – współczynniki na 100 tysięcy mieszkańców

Rodzaj sprawy	Wpływ na 100 tys. mieszkańców					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	8 296	4 481	5 057	5 411	6 015	5 512
Karne i wykroczeniowe	5 621	2 522	2 910	2 620	2 829	2 398
Cywilne i gospodarcze	2 675	1 959	2 146	2 791	3 186	3 113
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	8 684	6 778	11 589	12 555	11 451	12 531
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	6 923	9 340	8 209	8 357	8 432	9 312
Rejestr działalności gospodarczej	1 480	1 415	1 477	1 597	1 925	2 243
Sprawy administracyjne	166	152	178	189	219	200
Sprawy rozwodowe	277	275	294	238	233	232
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	55	45	54	58	25	22

Tabela 22. Wpływ spraw w Polsce – liczby bezwzględne

Rodzaj sprawy	Wpływ spraw w Polsce					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	3 163 012	1 708 795	1 931 633	2 068 653	2 315 620	2 118 279
Karne i wykroczeniowe	2 143 100	961 869	1 111 772	1 001 718	1 089 150	921 770
Cywilne i gospodarcze	1 019 912	746 926	819 861	1 066 935	1 226 470	1 196 509
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	3 310 800	2 584 720	4 427 036	4 800 084	4 408 257	4 815 988
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	2 639 389	3 562 039	3 135 852	3 194 947	3 245 962	3 578 837
Rejestr działalności gospodarczej	564 350	539 518	564 172	610 397	741 235	861 893
Sprawy administracyjne	63 260	58 129	67 830	72 160	84 161	76 692
Sprawy rozwodowe	105 534	105 024	112 152	90 933	89 791	89 135
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	20 969	16 972	20 578	22 070	9 727	8 266

5.2. Austria

Liczba sędziów w Austrii nieznacznie zmniejszyła się między 2006 a 2010 rokiem, aby następnie stopniowo wzrastać. Największą zmianę możemy zaobserwować w ostatnim badaniu, kiedy pomiędzy 2014 a 2016 rokiem liczba sędziów zwiększyła się niemal o połowę. Stało się tak, ponieważ po raz pierwszy austriaccy korespondenci zawarli w tej liczbie sędziów sądów administracyjnych. Jak podano w uwagach do raportu, sądy administracyjne w Austrii zostały ustanowione od 1 stycznia 2014 r., jednak w danych przekazywanych na potrzeby CEPEJ sądy te zostały uwzględnione pierwszy raz za rok 2016.

Od 2010 r. czas potrzebny na rozpoznanie sprawy karnej w austriackich sądach stale się zmniejszał – w 2016 r. wyniósł 99 dni, co oznacza, że od 2008 r. zmniejszył się o 30%. Zdecydowanie najbardziej pracochłonne dla austriackich sądów były sprawy procesowe cywilne i gospodarcze – średnio jedno postępowanie w 2016 r. zajmowało ok. 133 dni.

Tabela 23. Informacje ogólne – Austria

	Austria					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Liczba mieszkańców	8 281 948	8 336 549	8 387 742	8 451 860	8 584 926	8 739 806
Liczba sędziów	1 674	1 658	1 491	1 547	1 620	2 397
Sędziowie na 100 tys. mieszkańców	20	20	18	18	19	27
Liczba mieszkańców na jednego sędziego	4 947	5 028	5 626	5 463	5 299	3 646
Wpływ spraw procesowych ogółem – współczynnik na jednego sędziego	119	103	116	105	93	57
DT – sprawy cywilne i gospodarcze procesowe	135	129	129	135	130	133
DT – sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe	70	68	80	79	78	76
DT – sprawy karne	119	146	116	115	102	99

Według wyjaśnień dołączonych do raportów CEPEJ, w statystykach austriackich nie ma ogólnego rozróżnienia między postępowaniami procesowymi i nieprocesowymi. W związku z tym, podane przez ten kraj wartości obejmują tylko niektóre rodzaje postępowań. Do postępowania procesowego zaliczono wszystkie postępowania w sprawach dotyczących spraw cywilnych, pracy i ubezpieczeń społecznych w sądach pierwszej instancji, które są oznaczone jako procesowe w rejestrze sądowym. Kategoria wykroczeń obejmuje wszystkie przestępstwa, które są karane grzywną lub pozbawieniem wolności do jednego roku i nie mogą być rozstrzygane przez sąd. Kategoria spraw karnych obejmuje wszystkie pozostałe przypadki.

Wpływ spraw procesowych ogółem w Austrii jest prawie trzykrotnie niższy od średniej dla omawianych państw w 2016 r. (4 401). Odpowiednio, wpływ spraw procesowych cywilnych i gospodarczych w 2016 r. był dla tego kraju ponad dwukrotnie niższy, a spraw

karnych i wykroczeniowych niemal czterokrotnie niższy (608; średnia: 2 114). Co więcej, sytuacja znacznie niższego wpływu spraw procesowych w Austrii w stosunku do średniej dla badanych państw utrzymywała się we wszystkich latach objętych raportami CEPEJ. Odwrotna sytuacja ma miejsce w przypadku spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych (włącznie z egzekucjami komorniczymi). Wpływ tych spraw w 2006 r. przewyższył średnią dla 12 państw aż czterokrotnie, a następnie w latach 2008–2016 utrzymywał się na stałym, co najmniej trzykrotnie wyższym od średniej poziomie. Wydaje się jednak, że różnice te wynikają z zasygnalizowanych wyżej problemów z precyzyjnym dopasowaniem danych o rozpatrywanych kategoriach spraw do definicji stosowanych przez CEPEJ. Niemniej, należy zauważyć, że od początku badań CEPEJ, tj. od 2006 r., w Austrii stale obniża się wpływ spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych.

Tabela 24. Wpływ spraw – na 100 tysięcy mieszkańców

Rodzaj sprawy	Austria – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	2 414	2 043	2 068	1 917	1 747	1 577
Karne i wykroczeniowe	1 040	717	724	682	636	608
Cywilne i gospodarcze	1 374	1 325	1 344	1 235	1 111	969
Nieprocesowe (cywilne, gospodarcze oraz egzekucyjne)	24 296	23 320	22 341	21 002	20 287	19 116
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	8 179	8 280	8 138	8 152	7 555	7 822
Rejestr działalności gospodarczej	2 597	2 899	3 163	3 974	3 331	3 282
Sprawy administracyjne	–	–	–	–	–	647
Sprawy rozwodowe	91	88	82	75	72	66
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	–	–	–	–	–	–

Tabela 25. Wpływ spraw – liczby bezwzględne

Rodzaj sprawy	Wpływ spraw w Austrii					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	199 918	170 309	173 498	162 033	150 000	137 812
Karne i wykroczeniowe	86 144	59 812	60 726	57 668	54 588	53 104
Cywilne i gospodarcze	113 774	110 497	112 772	104 365	95 412	84 708
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	2 012 159	1 944 101	1 873 908	1 775 035	1 741 644	1 670 674
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	677 363	690 225	682 554	689 005	648 601	683 624
Rejestr działalności gospodarczej	215 119	241 658	265 326	335 857	285 996	286 826
Sprawy administracyjne	–	–	–	–	–	56 583
Sprawy rozwodowe	7 537	7 325	6 852	6 354	6 214	5 782
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	–	–	–	–	–	–

5.3. Chorwacja

W latach 2014–2016 liczba sędziów w Chorwacji zmniejszyła się w porównaniu do wszystkich poprzednich edycji CEPEJ. Co ciekawe, jednocześnie w tym czasie zmniejszyła się liczba spraw procesowych przypadających na jednego sędziego. Jednym z powodów może być tu systematycznie spadająca od 2006 r. liczba mieszkańców Chorwacji.

Coraz mniej czasu zabierało sądom chorwackim rozpatrywanie spraw procesowych cywilnych i gospodarczych. W każdej edycji CEPEJ czas ten obniżał się, i w 2016 r. był niższy o 32% w porównaniu z pierwszym badaniem w 2006 r. Niemniej czas potrzebny na rozpoznanie tych spraw wciąż jest bardzo wysoki, bo wynosi dla jednej sprawy ok. 12 miesięcy.

Tabela 26. Informacje ogólne – Chorwacja

Dane	Chorwacja					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Liczba mieszkańców	4 442 884	4 434 508	4 412 137	4 262 140	4 225 316	4 154 213
Liczba sędziów	1 924	1 883	1 887	1 932	1 875	1 797
Sędziowie na 100 tys. mieszkańców	43	43	43	45	44	43
Liczba mieszkańców na jednego sędziego	2 309	2 355	2 338	2 206	2 254	2 312
Wpływ spraw procesowych ogółem – współczynnik na jednego sędziego	333	269	281	275	199	168
DT – sprawy cywilne i gospodarcze procesowe	537	498	462	457	380	364
DT – sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe	46	39	128	101	178	189
DT – sprawy karne	229	271	221	201	144	165

Chorwackie ustawodawstwo rozróżnia wykroczenia i przestępstwa. Kodeks karny odnosi się do przestępstw, podczas gdy wykroczenia nie są skodyfikowane w jednej ustawie. Ponieważ istnieją wykroczenia, w przypadku których sądy mogą zasądzić karę pozbawienia wolności, a chorwacki kodeks karny nie dzieli ściśle przestępstw na ciężkie i drobne, korespondenci krajowi uznali, że nie byłoby słuszne, aby klasyfikować jako wykroczenia wszystkie przestępstwa, w których nie można wymierzyć kary pozbawienia wolności. W związku z tym kategoria „sprawy karne” obejmuje sprawy karne podlegające jurysdykcji sądów okręgowych pierwszej instancji, podczas gdy kategoria „wykroczenia” obejmuje sprawy podlegające jurysdykcji sądów pierwszej instancji ds. wykroczeń.

Nowa chorwacka ustawa o postępowaniu karnym, która weszła w życie we wrześniu 2011 r., wprowadziła dochodzenie prowadzone przez prokuratury stanowe (zamiast dochodzenia sądowego), a także nowe i szersze możliwości negocjowania ugody. Poza tym w 2013 r. została przyjęta ustawa o zmianie ustawy o wykroczeniach, której celem było zmniejszenie ogólnej liczby spraw wykroczeń na wszystkich szczeblach. Zmieniła ona definicję czynu

stanowiącego wykroczenie oraz uprościła przepisy. Utworzono także Rejestr Niezapłaconych Grzywien i zniesiono możliwość zawieszenia postępowania ze względu na przedawnienie.

Wpływ spraw procesowych ogółem w Chorwacji przeciętnie dla każdej edycji CEPEJ przewyższał dwukrotnie średnią dla analizowanych państw. Jednak w ostatnich badanych latach, tj. 2014 i 2016, liczba wpływających spraw obniżyła się wraz z mniejszym wpływem w tym czasie spraw cywilnych i gospodarczych. Natomiast wpływ spraw karnych i wykroczeniowych stopniowo zmniejszał się na przestrzeni badanych lat i ostatecznie w 2016 r. był o 65% niższy w porównaniu do 2006 r. Podobny spadek wpływu w tym okresie można zaobserwować w przypadku spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych. Co więcej, w tej kategorii spraw w 2016 r. wpływ na 100 tys. mieszkańców nie dość, że był najniższy w Chorwacji od badania CEPEJ z 2006 r., to także, podobnie jak w poprzednim badaniu, wyniósł mniej niż średnia dla 12 badanych państw (średnia: 5535).

Natomiast niezmiennie największą grupę spraw wpływających w Chorwacji do sądów w przeliczeniu na liczbę mieszkańców stanowią sprawy z zakresu ksiąg wieczystych – w 2016 r. wskaźnik na 100 tys. mieszkańców wyniósł 11 797 spraw.

Tabela 27. Wpływ spraw – na 100 tysięcy mieszkańców

	Chorwacja – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	14 417	11 401	12 016	12 450	8 839	7 248
Karne i wykroczeniowe	11 414	8 238	8 693	8 164	4 917	3 984
Cywilne i gospodarcze	3 003	3 163	3 323	4 286	3 923	3 264
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	10 840	9 187	10 453	9 940	4 671	4 418
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	11 891	12 234	10 881	11 181	10 368	11 797
Rejestr działalności gospodarczej	–	–	–	–	2 925	3 376
Sprawy administracyjne	317	300	328	282	330	345
Sprawy rozwodowe	167				172	62
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	41	0	0	0	56	37

Tabela 28. Wpływ spraw – liczby bezwzględne

	Chorwacja – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	640 510	505 594	530 172	530 642	373 479	301 103
Karne i wykroczeniowe	507 089	365 311	383 565	347 949	207 738	165 520
Cywilne i gospodarcze	133 421	140 283	146 607	182 693	165 741	135 583
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	481 590	407 380	461 190	423 669	197 352	183 550
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	528 298	542 534	480 096	476 543	438 089	490 091
Rejestr działalności gospodarczej	–	–	–	–	123 587	140 262
Sprawy administracyjne	14 068	13 298	14 470	12 011	13 942	14 339
Sprawy rozwodowe	7 415	–	–	–	7 283	2 566
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	1 826	–	–	–	–	1 517

5.4. Dania

W analizowanych okresach, w Danii na 100 tys. mieszkańców przypadało średnio siedmiu sędziów. Najwięcej czasu zajmowało sądom rozpatrywanie spraw procesowych cywilnych i gospodarczych, a najmniej spraw karnych – w 2016 r. odpowiednio 176 i 38 dni. Najwyższe wskaźniki czasu potrzebnego do rozpatrzenia jednej sprawy we wszystkich analizowanych kategoriach odnotowano dla roku 2008. Wskaźnik ten dla spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych wyniósł w tym roku 244 dni. W porównaniu do tego rekordowego wyniku, w 2016 r. czas potrzebny do rozpatrzenia jednej sprawy nieprocesowej zmniejszył się o 68%, czyli wyniósł 79 dni.

Tabela 29. Informacje ogólne – Dania

	Dania					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Liczba mieszkańców	5 427 000	5 475 797	5 560 628	5 602 628	5 659 715	5 748 769
Liczba sędziów	359	380	372	372	341	372
Sędziowie na 100 tys. mieszkańców	7	7	7	7	6	6
Liczba mieszkańców na jednego sędziego	15 117	14 410	14 948	15 061	16 597	15 454
Wpływ spraw procesowych ogółem – współczynnik na jednego sędziego	499	438	477	533	512	493
DT – sprawy cywilne i gospodarcze procesowe	164	206	182	165	177	176
DT – sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe	82	244	90	53	64	79
DT – sprawy karne	69	111	99	37	47	38

W Danii w latach 2010–2014 sądy były w stanie rozstrzygnąć więcej spraw cywilnych i gospodarczych niż liczba spraw wpływających, głównie ze względu na ogólny spadek liczby nowych spraw. Tendencji tej nie zaobserwowano w odniesieniu do spraw karnych. Liczba spraw, w szczególności o drobne przestępstwa, rosła, co mogło być powodem spadku wskaźnika CR (opanowania wpływu) z 106% w 2010 r. do 99% w 2014 r. Według wyjaśnień krajowych koordynatorów zmiany te wynikały z wprowadzenia nowej procedury, która zezwoliła policji na wysyłanie do sądu spraw, w których osoby nie uiszczyły kar pieniężnych za wykroczenia drogowe.

Sądy w Danii otrzymały w 2009 r. dodatkowe środki finansowe przeznaczone specjalnie na likwidację zaległości w zakresie nierozwiązanych spraw. Efekt tego działania można zaobserwować w 2012 r., między innymi w postaci mniejszej liczby spraw pozostających w toku.

Analizując dane z wszystkich edycji CEPEJ, wpływ spraw w Danii charakteryzuje przeciętnie niższy wpływ spraw procesowych, w porównaniu ze średnią dla badanych państw oraz większy w przypadku spraw cywilnych nieprocesowych. Jeśli chodzi o te pierwsze, szczególnie różnicę widać w procesowych sprawach cywilnych i gospodarczych – w 2016 r. wpływ na 100 tys. mieszkańców Danii wyniósł 724 sprawy i był trzykrotnie niższy od średniej (2287). Natomiast do duńskich sądów wpływa zdecydowanie najwięcej spraw z zakresu ksiąg wieczystych. W 2016 r. było to 29 397 spraw na 100 tys. mieszkańców, przy czym należy zwrócić uwagę, że jest to najniższy wynik wpływu tej kategorii spraw w Danii, ale ich liczba w każdej kolejnej edycji CEPEJ stale się obniżała.

Tabela 30. Wpływ spraw – na 100 tysięcy mieszkańców

	Dania – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	3 298	3 039	3 193	3 541	3 086	3 189
Karne i wykroczeniowe	2 134	1 949	2 052	2 716	2 348	2 465
Cywilne i gospodarcze	1 164	1 090	1 141	825	737	724
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	4 737	6 482	7 735	6 638	6 359	6 125
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	61 220	46 652	38 092	36 974	30 830	29 397
Rejestr działalności gospodarczej	–	210	203	262	188	313
Sprawy administracyjne	–	–	–	–	–	–
Sprawy rozwodowe	106	99	92	93	86	76
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	–	–	–	–	–	–

Tabela 31. Wpływ spraw – liczby bezwzględne

	Dania – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	178 962	166 390	177 552	198 370	174 634	183 348
Karne i wykroczeniowe	115 791	106 720	114 124	152 157	132 917	141 728
Cywilne i gospodarcze	63 171	59 670	63 428	46 213	41 717	41 620
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	257 055	354 943	430 095	371 900	359 920	352 091
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	3 322 420	2 554 595	2 118 153	2 071 492	1 744 916	1 689 939
Rejestr działalności gospodarczej	–	11 513	11 312	14 694	10 665	17 989
Sprawy administracyjne	–	–	–	–	–	–
Sprawy rozwodowe	5 735	5 427	5 116	5 219	4 852	4 375
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	–	–	–	–	–	–

5.5. Estonia

W Estonii na 100 tys. mieszkańców przypadało przeciętnie 18 sędziów. Najmniej czasu do rozpatrzenia jednej sprawy zabierały sądom niezmiennie sprawy karne – w 2016 r. wskaźnik ten szacowany był na 35 dni. Interesujący spadek wskaźnika czasu rozpatrywania spraw dotyczy spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych – od rekordowo wysokiego w 2008 r. na poziomie 453 dni, obniżył się on do 2016 r. ponad siedmiokrotnie i wyniósł w tym roku 61 dni. Według wyjaśnień krajowych koordynatorów, na zmianę tę główny wpływ miały postępowania w sprawie nakazu zapłaty, stanowiące największą część tej kategorii i rozpatrywane przez jeden wyspecjalizowany sąd.

W 2016 r. najbardziej czasochłonne w rozpatrywaniu przez sądy estońskie były (niezmiennie od 2010 r.) sprawy procesowe cywilne i gospodarcze.

Tabela 32. Informacje ogólne – Estonia

	Estonia					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Liczba mieszkańców	1 342 409	1 340 935	1 340 194	1 286 479	1 313 271	1 315 635
Liczba sędziów	239	238	224	228	231	232
Sędziowie na 100 tys. mieszkańców	18	18	17	18	18	18
Liczba mieszkańców na jednego sędziego	5 617	5 634	5 983	5 642	5 685	5 671
Wpływ spraw procesowych ogółem – współczynnik na jednego sędziego	178	224	161	142	153	147
DT – sprawy cywilne i gospodarcze procesowe	–	232	215	167	125	139
DT – sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe	–	453	87	91	78	61
DT – sprawy karne	81	35	60	51	49	35

Kategoria „spraw karnych” obejmuje wszystkie przestępstwa, za które główną karą jest kara pieniężna lub pozbawienie wolności. Kategoria „wykroczenia” obejmuje wykroczenia (przestępstwa), za które główną karą jest grzywna lub zatrzymanie (areszt). Należy wspomnieć, że w Estonii sprawy karne dzieli się na przestępstwa pierwszego stopnia (ciężkie przestępstwa, dla których przewidziana maksymalna kara to pozbawienie wolności na okres dłuższy niż pięć lat lub dożywotnie) oraz przestępstwa drugiego stopnia (przestępstwa, za które przewidziana kara to pozbawienie wolności na okres do pięciu lat lub kara pieniężna).

Spadek liczby spraw dotyczących „rozwiązania stosunku pracy” w 2012 r. jest prawdopodobnie związany z faktem, że więcej tego typu spraw było skutecznie rozwiązywanych przez komisje pracy, a mniej przypadków trafiało do sądu. Jak podali autorzy raportu CEPEJ, w 2014 r. wzrost liczby spraw administracyjnych wynikał ze wzrostu liczby skarg więźniów.

Estonia wyróżnia się na tle badanych państw niższym wskaźnikiem wpływu spraw w porównaniu ze średnią z uwzględnianych w analizie krajów dla wszystkich edycji CEPEJ, i to zarówno dla spraw procesowych jak i nieprocesowych.

Z udostępnionych w raportach CEPEJ danych wynika, że w estońskich sądach największy był wpływ spraw z zakresu ksiąg wieczystych i rejestru działalności gospodarczej. O ile przy tych pierwszych można zaobserwować stały, stopniowy wzrost wpływu od trzech edycji CEPEJ, to w przypadku spraw z zakresu rejestru działalności gospodarczej w 2016 r. obserwujemy zaskakujący – ponad dwukrotny – wzrost wpływu do sądów.

Tabela 33. Wpływ spraw – na 100 tysięcy mieszkańców

	Estonia – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	3 165	3 977	2 684	2 517	2 691	2 589
Karne i wykroczeniowe	1 232	2 502	1 071	1 247	1 413	1 342
Cywilne i gospodarcze	1 933	1 475	1 613	1 270	1 277	1 247
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	–	5 526	3 782	3 431	3 568	3 323
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	–	8 618	6 248	7 091	7 440	8 160
Rejestr działalności gospodarczej	–	4 998	–	8 609	5 543	11 760
Sprawy administracyjne	190	204	265	222	288	225
Sprawy rozwodowe	–	68	40	51	69	63
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	–	43	51	26	29	34

Tabela 34. Wpływ spraw – liczby bezwzględne

	Estonia – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	42 481	53 328	35 976	32 382	35 335	34 068
Karne i wykroczeniowe	16 538	33 550	14 354	16 046	18 560	17 660
Cywilne i gospodarcze	25 943	19 778	21 622	16 336	16 775	16 408
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	17 574	74 098	50 687	44 136	46 864	43 717
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	–	115 560	83 742	91 218	97 704	107 351
Rejestr działalności gospodarczej	–	67 020	–	110 756	72 800	154 715
Sprawy administracyjne	2 552	2 736	3 556	2 855	3 786	2 956
Sprawy rozwodowe	–	906	530	652	912	828
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	–	575	682	331	375	446

5.6. Francja

Liczba sędziów we Francji była najniższa w 2008 r. (5819). Od tego czasu do 2016 r. liczba sędziów zwiększyła się o 20%, przy czym warto zauważyć, że w tym okresie stale rosła liczba mieszkańców Francji. Zdecydowanie najwięcej czasu zabierało sądom francuskim rozpatrywanie spraw procesowych cywilnych i gospodarczych – w 2016 r. wskaźnik dla jednej takiej sprawy był najwyższy ze wszystkich analizowanych edycji CEPEJ i wyniósł 353 dni. Szacowany czas potrzebny do rozpatrzenia jednej sprawy cywilnej i gospodarczej nieprocesowej w 2016 r. był także najwyższy w porównaniu do poprzednich edycji CEPEJ i wyniósł 111 dni. Warto zauważyć, że w porównaniu do pierwszej edycji CEPEJ, liczba dni

potrzebna do rozpatrzenia sprawy cywilnej procesowej w 2016 r. zwiększyła się o 30%, natomiast dla sprawy nieprocesowej zwiększyła się aż trzykrotnie.

Tabela 35. Informacje ogólne – Francja

	Francja					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Liczba mieszkańców	63 195 000	63 937 000	65 026 885	65 585 857	66 317 994	66 991 000
Liczba sędziów	7 532	5 819	6 945	7 033	6 935	6 995
Sędziowie na 100 tys. mieszkańców	12	9	11	11	10	10
Liczba mieszkańców na jednego sędziego	8 390	10 988	9 363	9 325	9 563	9 577
Wpływ spraw procesowych ogółem – współczynnik na jednego sędziego	365	493	411	384	398	386
DT – sprawy cywilne i gospodarcze procesowe	262	286	279	311	348	353
DT – sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe	36	20	81	73	89	111
DT – sprawy karne	–	–	–	–	–	–

Ogólny wpływ spraw procesowych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców kraju na przestrzeni analizowanych lat utrzymuje się nieznacznie poniżej średniej dla rozpatrywanych państw. Sytuację tę Francja zawdzięcza niższemu niż średni dla badanych państw wpływowi spraw karnych i wykroczeniowych. Dla porównania, w 2016 r. średnia wpływu tych spraw na 100 tys. mieszkańców dla badanych państw wyniosła 2 114, a dla Francji – 1 492. Natomiast w przypadku spraw cywilnych nieprocesowych różnica ta jest jeszcze większa – w 2016 r. Francja ze wskaźnikiem równym 540 odnotowała ponad dziesięciokrotnie niższy wpływ od średniej dla 12 państw w tym roku (5 535).

Tabela 36. Wpływ spraw – na 100 tysięcy mieszkańców

	Francja – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	4 349	4 486	4 390	4 120	4 159	4 028
Karne i wykroczeniowe	1 677	1 758	1 632	1 545	1 523	1 492
Cywilne i gospodarcze	2 672	2 728	2 758	2 575	2 636	2 536
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	518	482	501	485	516	540
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	–	–	–	–	–	–
Rejestr działalności gospodarczej	–	–	–	–	–	–
Sprawy administracyjne	264	276	270	272	295	289
Sprawy rozwodowe	170	161	159	142	139	126
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	195	204	218	190	203	162

Tabela 37. Wpływ spraw – liczby bezwzględne

	Francja – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	2 748 189	2 868 424	2 854 396	2 702 381	2 758 070	2 698 377
Karne i wykroczeniowe	1 059 822	1 124 074	1 061 097	1 013 452	1 010 081	999 673
Cywilne i gospodarcze	1 688 367	1 744 350	1 793 299	1 688 929	1 747 989	1 698 704
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	327 190	308 083	325 974	318 333	342 262	361 740
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	–	–	–	–	–	–
Rejestr działalności gospodarczej	–	–	–	–	–	–
Sprawy administracyjne	166 785	176 313	175 377	178 491	195 625	193 532
Sprawy rozwodowe	107 207	102 984	103 566	92 864	91 882	84 579
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	123 293	130 378	141 469	124 434	134 837	108 193

5.7. Hiszpania

Liczba sędziów w Hiszpanii na przestrzeni analizowanych lat rosła w zasadzie systematycznie. Było to związane z procesem reform systemu sądownictwa, zakładającym między innymi utworzenie od 2010 r. nowych sądów i stanowisk sędziowskich. W 2016 r. na 100 tys. mieszkańców przypadało 12 sędziów, co było najwyższą liczbą dla badanych lat. Nie bez znaczenia może pozostać także fakt stałego wzrostu liczby mieszkańców Hiszpanii.

Niezmiennie najbardziej czasochłonne było dla hiszpańskich sądów rozpatrywanie spraw procesowych cywilnych i gospodarczych – w 2016 r. szacowany czas dla jednej sprawy wyniósł 282 dni. O wiele mniej długotrwałe były zarówno sprawy nieprocesowe cywilne i gospodarcze jak i sprawy karne – w 2016 r. trwały odpowiednio 143 dni i 163 dni.

Tabela 38. Informacje ogólne – Hiszpania

	Hiszpania					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Liczba mieszkańców	43 758 250	45 283 259	45 989 016	46 006 414	46 439 864	46 528 966
Liczba sędziów	4 437	4 836	4 689	5 155	5 353	5 367
Sędziowie na 100 tys. mieszkańców	10	11	10	11	12	12
Liczba mieszkańców na jednego sędziego	9 862	9 364	9 808	8 925	8 675	8 669
Wpływ spraw procesowych ogółem – współczynnik na jednego sędziego	518	597	699	607	442	332
DT – sprawy cywilne i gospodarcze procesowe	261	296	314	264	318	282
DT – sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe	133	138	229	115	142	143
DT – sprawy karne	113	129	162	136	125	163

Do 2014 r. do sądów hiszpańskich trafiało więcej spraw procesowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców niż przeciętnie dla badanych państw (z wyjątkiem 2006 r.). Sytuacja ta zmieniła się w 2016 r., głównie za sprawą zmniejszenia się wpływu spraw karnych i wykroczeniowych o 43% w stosunku do roku 2014. Powodem tego spadku – jak podali w uwagach krajowi konsultanci – było wprowadzenie w 2015 r. ustawy, która wyeliminowała *faltas* (wykroczenia) z kodeksu karnego, kwalifikując niektóre z nich jako drobne przestępstwa, a inne jako wykroczenia administracyjne. W związku z tym możemy zaobserwować zmniejszenie liczby przypadków wykroczeń, które również wpływają na ogół spraw karnych.

Dla mniejszego wpływu spraw procesowych w 2016 r. nie bez znaczenia był także trwający od 2010 r. stały spadek wpływu spraw procesowych cywilnych i gospodarczych. We wszystkich edycjach CEPEJ dla Hiszpanii można zaobserwować niższy wpływ spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych w porównaniu do średniej dla badanych państw. W 2016 r. był on trzykrotnie niższy, a w 2012 – rekordowo i zupełnie niewytłumaczalnie – ponad 16 razy niższy od średniej badanych państw, i wyniósł 398 spraw na 100 tys. mieszkańców (średnia 6434).

Według wyjaśnień do prezentowanych danych udzielonych przez krajowych konsultantów, odnotowany wzrost liczby spraw administracyjnych w 2010 r. wynikał ze zmniejszenia wynagrodzeń urzędników służby cywilnej. W 2012 r. liczba tych spraw spadła w związku z wprowadzeniem w nich wyższych opłat sądowych oraz przymusu adwokackiego.

Wzrost liczby wpływających spraw cywilnych i gospodarczych w latach 2008–2010 był związany z przedłużającym się strajkiem personelu wymiaru sprawiedliwości, który miał miejsce w 2008 r. Ponadto, w 2010 r. z powodu kryzysu gospodarczego znacznie wzrosła liczba spraw cywilnych, w szczególności drobnych roszczeń. W 2014 r. liczba cywilnych i gospodarczych spraw procesowych zmniejszyła się z dwóch powodów. Po pierwsze, w wyniku zmian legislacyjnych sprawy o wydanie nakazu zapłaty nie wymagają już decyzji sędziego,

ale należą do kompetencji doradcy sądowego i dlatego zostały uwzględnione w kategorii nieprocesowych spraw cywilnych i gospodarczych. Drugą z przyczyn było wprowadzenie obowiązkowych opłat sądowych dla osób fizycznych przy wnoszeniu sprawy.

Tabela 39. Wpływ spraw – na 100 tysięcy mieszkańców

	Hiszpania – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	5 249	6 375	7 125	6 803	5 097	3 833
Karne i wykroczeniowe	2 576	2 796	2 906	2 975	2 933	1 685
Cywilne i gospodarcze	2 673	3 579	4 219	3 828	2 164	2 148
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	1 598	1 783	2 199	398	2 082	1 737
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	–	–	–	–	–	–
Rejestr działalności gospodarczej	–	–	–	–	–	–
Sprawy administracyjne	355	397	543	428	393	354
Sprawy rozwodowe	127	106	106	107	109	101
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	149	227	243	320	255	204

Tabela 40. Wpływ spraw – liczby bezwzględne

	Hiszpania – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	2 296 966	2 887 001	3 276 782	3 129 874	2 367 086	1 783 374
Karne i wykroczeniowe	1 127 216	1 266 284	1 336 505	1 368 823	1 362 110	783 991
Cywilne i gospodarcze	1 169 750	1 620 717	1 940 277	1 761 051	1 004 976	999 383
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	699 218	807 362	1 011 285	183 225	966 903	808 117
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	–	–	–	–	–	–
Rejestr działalności gospodarczej	–	–	–	–	–	–
Sprawy administracyjne	155 403	179 794	249 520	196 995	182 681	164 826
Sprawy rozwodowe	55 672	47 980	48 622	49 330	50 604	46 830
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	65 156	102 925	111 942	147 404	118 213	77

5.8. Litwa

Na Litwie w latach 2006–2016 systematycznie zmniejszała się liczba ludności, a liczba sędziów podlegała niewielkim wahaniom, które były związane z obsadzaniem etatów nieobsadzonych, a nie ze zmianami liczby etatów. Z tego względu zauważalny jest stały wzrost liczby sędziów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców. W 2006 r. wskaźnik ten wyniósł 22 sędziów, a w 2016 r. 27 sędziów. Od 2012 r. najbardziej czasochłonne dla sądów litewskich były sprawy procesowe cywilne i gospodarcze (w 2016 r. wskaźnik wyniósł 88 dni). Na drugim miejscu pod względem czasochłonności rozpatrywania były sprawy karne, jednakże w ich przypadku wskaźnik czasu stale się zmniejszał i w 2016 r. wyniósł 65 dni. Natomiast czas potrzebny do rozpatrzenia jednej sprawy nieprocesowej wyniósł 4 dni w 2016 r.

Tabela 41. Informacje ogólne – Litwa

	Litwa					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Liczba mieszkańców	3 403 284	3 361 500	3 244 600	3 003 641	2 921 262	2 847 904
Liczba sędziów	732	755	776	768	754	778
Sędziowie na 100 tys. mieszkańców	22	23	24	26	26	27
Liczba mieszkańców na jednego sędziego	4 649	4 452	4 181	3 911	3 874	3 661
Wpływ spraw procesowych ogółem – współczynnik na jednego sędziego	120	268	283	178	182	182
DT – sprawy cywilne i gospodarcze procesowe	42	55	55	88	97	88
DT – sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe	47	–	–	5	3	4
DT – sprawy karne	69	–	104	72	67	65

Wzrost liczby spraw karnych w 2012 r. wynikał z uwzględnienia w przekazanych CEPEJ danych również spraw karnych wykonawczych oraz z wejścia w życie w grudniu 2011 r. ustawy o przemocy domowej, która wprowadziła obowiązkowe dochodzenie w sprawie każdego przypadku przemocy w rodzinie. W 2014 r. znacznie wzrosła liczba wpływających spraw administracyjnych. Były to głównie przypadki związane z wynagrodzeniami urzędników państwowych w związku z orzeczeniem litewskiego Trybunału Konstytucyjnego uznającym ustawy o obniżeniu wynagrodzenia urzędników państwowych i sędziów za niekonstytucyjne.

Wpływ spraw procesowych do sądów litewskich w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, w porównaniu do średniej dla badanych państw, był w każdej edycji CEPEJ niższy dla spraw karnych i wykroczeniowych, wyższy natomiast w przypadku spraw cywilnych i gospodarczych. Odpowiednio w 2016 r. wskaźnik wpływu spraw karnych i wykroczeniowych na 100 tys. mieszkańców Litwy był ponad 3 razy mniejszy (589 gdy średnia: 2114), a w sprawach cywilnych i gospodarczych przewyższał średnią niemal dwukrotnie (4385 do 2287).

W przypadku spraw nieprocesowych w ostatnich trzech latach objętych badaniem CEPEJ wpływ dla Litwy był przeciętnie dwukrotnie niższy niż średnia dla 12 państw.

Tabela 42. Wpływ spraw – na 100 tysięcy mieszkańców

	Litwa – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	2 572	6 020	6 768	4 553	4 692	4 974
Karne i wykroczeniowe	507	490	555	972	724	589
Cywilne i gospodarcze	2 065	5 530	6 213	3 581	3 969	4 385
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	2 216	–	–	2 586	2 831	2 866
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	–	–	–	–	–	–
Rejestr działalności gospodarczej	–	–	–	–	–	–
Sprawy administracyjne	787	140	237	269	489	524
Sprawy rozwodowe	238	273	241	273	275	262
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	7	0	20	15	11	9

Tabela 43. Wpływ spraw – liczby bezwzględne

	Litwa – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	87 529	202 350	219 599	136 767	137 078	141 659
Karne i wykroczeniowe	17 245	16 472	18 014	29 208	21 146	16 774
Cywilne i gospodarcze	70 284	185 878	201 585	107 559	115 932	124 885
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	75 421	–	–	77 669	82 707	81 613
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	–	–	–	–	–	–
Rejestr działalności gospodarczej	–	–	–	–	–	–
Sprawy administracyjne	26 781	4 703	7 681	8 068	14 276	14 917
Sprawy rozwodowe	8 111	9 162	7 817	8 196	8 034	7 457
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	225	–	637	453	308	264

5.9. Łotwa

W latach 2006–2012 liczba sędziów na Łotwie zmniejszała się. Sytuacja ta zmieniła się w 2014 r. i utrzymała w ostatnim badaniu CEPEJ z 2016 r., kiedy to liczba sędziów na 100 tys. mieszkańców Łotwy była najwyższa w badanych okresach – 26 sędziów. Warto także zauważyć, że od pierwszego badania CEPEJ stale zmniejszała się liczba mieszkańców Łotwy.

W 2016 r. najwięcej czasu zabierało sądom łotewskim rozpatrzenie jednej sprawy procesowej cywilnej lub gospodarczej – 247 dni. Prawie o połowę niższy był szacowany czas

rozpatrzenia jednej sprawy karnej – 135 dni. Niezmiennie dla każdego badanego roku najniższy wskaźnik czasu dotyczył spraw nieprocesowych, w 2016 r. wyniósł on 33 dni.

Tabela 44. Informacje ogólne – Łotwa

	Łotwa					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Liczba mieszkańców	2 294 590	2 270 894	2 229 600	2 044 813	2 001 468	1 968 957
Liczba sędziów	510	473	472	439	488	503
Sędziowie na 100 tys. mieszkańców	22	21	21	21	24	26
Liczba mieszkańców na jednego sędziego	4 499	4 801	4 724	4 658	4 101	3 914
Wpływ spraw procesowych ogółem – współczynnik na jednego sędziego	67	187	159	125	127	120
DT – sprawy cywilne i gospodarcze procesowe	157	304	315	241	255	247
DT – sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe	39	3	18	37	53	33
DT – sprawy karne	–	43	77	133	133	135

W związku z kryzysem finansowym liczba toczących się skomplikowanych spraw administracyjnych w sądach pierwszej instancji oraz w sądzie administracyjnym w 2010 r. wzrosła. Od 2009 r. zaskarżone orzeczenia sądowe w sprawach administracyjnych rozpatrywane są przez sądy okręgowe. Liczby tych spraw spadała od 2012 r., co wynikało ze stopniowego wychodzenia z kryzysu gospodarczego, przeniesienia większości nieprocesowych spraw cywilnych (ewidencji gruntów, rejestru przedsiębiorców i nieprocesowych postępowań egzekucyjnych) z sądów pierwszej instancji do właściwego Departamentu Rejestru Nieruchomości oraz przeniesienia zaskarżonych decyzji przeciwko organom administracyjnym z sądu administracyjnego do okręgowych sądów powszechnych ogólnej jurysdykcji.

W 2012 r. spadek liczby procesowych spraw rozwodowych wynikał z czynników demograficznych – wyludnienia oraz spadku liczby zawieranych małżeństw.

Wskaźnik wpływu spraw procesowych w przypadku Łotwy jest zasadniczo niższy we wszystkich badanych latach od średniego wskaźnika dla 12 rozpatrywanych państw. Zdecydowane różnice pod tym względem widać na przykładzie spraw karnych i wykroczeniowych. Wskaźnik wpływu tych spraw na 100 tys. mieszkańców w 2016 r. wyniósł 965 i tym samym był ponad dwukrotnie niższy od średniej dla badanych państw (2114). Warto też zauważyć, że wpływ spraw w tej kategorii w latach 2008–2014 zmniejszył się niemal o połowę. Jednak w ostatnim badaniu tendencja spadkowa odwróciła się i do łotewskich sądów wpłynęło o 14% więcej spraw karnych niż miało to miejsce w roku 2014. Mniejszy wpływ spraw od średniej dla badanych państw dotyczył spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych – ponad trzykrotnie niższy w 2016 r. (średnia: 5535).

Tabela 45. Wpływ spraw – na 100 tysięcy mieszkańców

	Łotwa – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	1 482	3 893	3 360	2 678	3 099	3 067
Karne i wykroczeniowe	–	1 677	1 194	962	844	965
Cywilne i gospodarcze	1 482	2 216	2 166	1 716	2 255	2 102
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	869	4 596	3 253	1 422	1 433	1 500
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	–	–	–	–	–	–
Rejestr działalności gospodarczej	–	–	–	–	–	–
Sprawy administracyjne	135	185	196	195	119	120
Sprawy rozwodowe	368	330	235	117	102	97
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	6	6	20	27	28	23

Tabela 46. Wpływ spraw – liczby bezwzględne

	Łotwa – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	34 010	88 403	74 908	54 767	62 016	60 381
Karne i wykroczeniowe	–	38 085	26 624	19 670	16 889	19 000
Cywilne i gospodarcze	34 010	50 318	48 284	35 097	45 127	41 381
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	19 933	104 363	72 538	29 068	28 691	29 542
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	–	–	–	–	–	–
Rejestr działalności gospodarczej	–	–	–	–	–	–
Sprawy administracyjne	3 104	4 196	4 368	3 989	2 387	2 361
Sprawy rozwodowe	8 440	7 489	5 232	2 389	2 035	1 916
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	147	130	446	549	557	462

5.10. Słowenia

Od 2008 r. liczba sędziów w Słowenii stopniowo się zmniejszała i w 2016 r. była najniższa dla rozpatrywanych wszystkich edycji CEPEJ – 43 sędziów na 100 tys. mieszkańców. Najbardziej czasochłonne w 2016 r. było dla słoweńskich sądów rozpatrywanie spraw procesowych cywilnych i gospodarczych. Szacowany czas dla jednej takiej sprawy wyniósł 280 dni, przy czym należy zauważyć, że od dwóch edycji CEPEJ czas rozpatrywania spraw procesowych cywilnych i gospodarczych znacząco się obniżył – w 2006 r. wynosił 531 dni. Natomiast najszybciej sądy rozpatrywały w 2016 r. sprawy nieprocesowe cywilne i gospodarcze – szacowany czas dla jednej sprawy wyniósł 127 dni, czyli niemal o połowę mniej niż w poprzednim badaniu.

Tabela 47. Informacje ogólne – Słowenia

	Słowenia					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Liczba mieszkańców	2 003 358	2 025 866	2 050 189	2 058 821	2 061 085	2 065 895
Liczba sędziów	1 002	1 083	1 024	970	924	880
Sędziowie na 100 tys. mieszkańców	50	54	50	47	45	43
Liczba mieszkańców na jednego sędziego	1 999	1 871	2 002	2122	2 231	2 348
Wpływ spraw procesowych ogółem – współczynnik na jednego sędziego	189	119	125	113	161	139
DT – sprawy cywilne i gospodarcze procesowe	531	460	315	318	270	280
DT – sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe	226	209	288	263	249	127
DT – sprawy karne	282	327	138	124	123	141

Należy zwrócić uwagę, że w przypadku spraw karnych i wykroczeniowych dane za 2014 r. dotyczące Słowenii nie są porównywalne z wcześniejszymi wynikami. Jest to skutkiem tego, że do 2014 r. w ankiecie oddawanej CEPEJ przez konsultantów Słowenii podawane były informacje dla spraw karnych w zawężonym zakresie – obejmowały one sprawy karne w sądach lokalnych (*okrajnosodišče*) i okręgowych (*okrožno sodišče*)⁸ (K), dochodzenia karne w sądach okręgowych (Kpr) i sprawy karne przeciwko nieletnim w sądach okręgowych (Km). Od 2014 r. dla „spraw karnych” zwiększono zakres podawanych kategorii spraw. Oprócz trzech wymienionych powyżej, zostały włączone do sprawozdania następujące kategorie: dochodzenia w sprawach karnych w sądach lokalnych i okręgowych (Kpd), różne sprawy karne w sądach lokalnych i okręgowych (Kr), procedury złagodzenia wymiaru kary w sądach lokalnych i okręgowych (Po), sprawy karne przeciwko nieletnim w postępowaniach przygotowawczych (Kmp), wykonanie kary więzienia (IKZ), wykonanie sankcji karnych sądów zagranicznych (IKZt), przypadki decyzji zezwalających na interwencje w ramach praw człowieka i wolności (Pp). Z tego powodu znacznie zwiększył się wpływ spraw karnych i wykroczeniowych w prezentowanej statystyce w 2014 r.

W 2012 r. wpływ spraw gospodarczych nieprocesowych wzrósł, najprawdopodobniej z powodu odroczonego skutku kryzysu finansowego. Zmniejszenie liczby wykroczeń w 2012 r. było wynikiem reformy przepisów dotyczących drobnych przestępstw, które przekazały jurysdykcję w niektórych sprawach uprzednio osądzanych przez sądy, innym organom.

W 2014 r. znacznie zwiększył się wpływ spraw procesowych do słoweńskich sądów. W odniesieniu do roku 2012 wpływ spraw karnych i wykroczeniowych wzrósł wtedy aż

⁸ Słoweńskie sądownictwo jest czterostopniowe. Tworzą go Sąd Najwyższy (*vrhovno sodišče*) z siedzibą w Lublanie, 4 sądy wyższe (*višje sodišče*), 11 sądów okręgowych (*okrožno sodišče*) i 44 sądy lokalne (*okrajnosodišče*). Por. D. Drajewicz, *System sądownictwa w Słowenii (w zarysie)*, <http://www.kwartalnikiustitia.pl/system-sadownictwa-w-slowenii-w-zarysie,2587/2> (dostęp: 06.11.2018 r.).

pięciokrotnie (4290 na 100 tys. mieszkańców), co, jak już wcześniej sygnalizowano, było jednak związane jedynie ze zmianą metodologii raportowania danych z tego kraju. Natomiast w ostatnim badaniu liczba spraw karnych obniżyła się o 20%. Podobnie, po spektakularnym wzroście wpływu spraw procesowych cywilnych i gospodarczych w 2014 r. o ponad połowę (59%), w 2016 r. nieznacznie się on zmniejszył – o 14%.

Jeśli idzie o sprawy nieprocesowe, to ich wpływ jest w Słowenii wysoki – do 2014 r. przeciętnie dwukrotnie przewyższał średnią badanych państw. Jednakże w 2016 r. obniżył się o 20% względem poprzedniego badania.

Jak podali respondenci krajowi ze Słowenii, w ostatnich latach liczba wpływu spraw zmniejszyła się z kilku powodów, częściowo z powodu lepszej sytuacji gospodarczej w Słowenii, a przede wszystkim w wyniku udanego wprowadzenia nowych modeli biznesowych w słoweńskim sądownictwie (informatyzacja oraz zmiana postrzegania procesu – uczestnicy nie widzą żadnych zysków w przedłużaniu postępowań sądowych).

Tabela 48. Wpływ spraw – na 100 tysięcy mieszkańców

	Słowenia – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	9 465	6 373	6 236	5 331	7 200	5 931
Karne i wykroczeniowe	7 734	4 832	486	840	4 290	3 430
Cywilne i gospodarcze	1 731	1 541	1 837	1 828	2 911	2 501
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	9 279	10 590	11 994	12 151	11 097	8 929
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	11 358	12 682	13 234	14 909	14 353	11 658
Rejestr działalności gospodarczej	1 448	1 770	2 194	2 436	3 051	2 796
Sprawy administracyjne	234	212	260	239	259	144
Sprawy rozwodowe	103	95	93	95	89	85
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	49	44	48	50	45	43

Tabela 49. Wpływ spraw – liczby bezwzględne

	Słowenia – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	189 616	129 106	127 857	109 761	148 408	122 521
Karne i wykroczeniowe	154 933	97 885	9 959	17 290	88 412	70 862
Cywilne i gospodarcze	34 683	31 221	37 652	37 637	59 996	51 659
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	185 888	214 533	245 897	250 169	228 724	184 457
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	227 538	256 928	271 314	306 951	295 833	240 849
Rejestr działalności gospodarczej	29 018	35 852	44 971	50 144	62 885	57 759
Sprawy administracyjne	4 678	4 299	5 333	4 930	5 345	2 972
Sprawy rozwodowe	2 066	1 915	1 903	1 954	1 839	1 748
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	990	885	987	1 038	932	887

5.11. Węgry

Współczynnik liczby sędziów w węgierskich sądach na 100 tys. mieszkańców utrzymuje się stale na poziomie 28–29 sędziów. W 2016 r. najbardziej czasochłonnymi do rozpoznania w tym państwie były sprawy procesowe cywilne i gospodarcze – szacowany czas dla jednej sprawy wyniósł 159 dni. Ta kategoria spraw niemal we wszystkich poprzednich edycjach CEPEJ odznaczała się najwyższym wskaźnikiem czasu potrzebnego do „załatwienia” sprawy. Wyjątkiem był 2012 r. kiedy więcej czasu zajmowało sądom rozpatrywanie spraw karnych – jednej sprawy przez 120 dni. Był to tym samym najwyższy wynik dla spraw karnych na przestrzeni badanych lat w węgierskich sądach. Niezmiennie najmniej czasochłonne dla węgierskich sądów są sprawy cywilne nieprocesowe – w 2016 r. szacowany czas do rozpoznania jednej takiej sprawy wyniósł 47 dni.

Tabela 50. Informacje ogólne – Węgry

	Węgry					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Liczba mieszkańców	10 066 000	10 045 401	9 986 000	9 908 798	9 855 571	9 797 561
Liczba sędziów	2 838	2 903	2 891	2 767	2 813	2 811
Sędziowie na 100 tys. mieszkańców	28	29	29	28	29	29
Liczba mieszkańców na jednego sędziego	3 547	3 460	3 454	3 581	3 504	3 485
Wpływ spraw procesowych ogółem – współczynnik na jednego sędziego	174	156	163	277	244	206
DT – sprawy cywilne i gospodarcze procesowe	177	170	160	97	144	159
DT – sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe	33	48	5	51	50	47
DT – sprawy karne	85	100	104	120	62	59

Do węgierskich sądów wpływa przeciętnie mniej spraw procesowych cywilnych i gospodarczych w porównaniu do średniej dla badanych państw. Wyjątkiem był rok 2012, kiedy w tej kategorii wpływ spraw na 100 tys. mieszkańców Węgier zwiększył się dwukrotnie (niewytłumaczalnie) w porównaniu z poprzednią edycją CEPEJ (wyniósł 4364) i jednocześnie prawie dwukrotnie przewyższył średnią dla 12 państw – 2576. W kolejnej edycji CEPEJ w 2014 r. liczba spraw procesowych cywilnych i gospodarczych zmniejszyła się dwukrotnie do poziomu 1830, i tym samym zbliżyła się do stanu wpływu spraw sprzed 2012 r., a następnie utrzymała na tym poziomie w 2016 r. Jeśli chodzi o sprawy karne i wykroczeniowe, w latach 2008–2014 do sądów węgierskich wpływało ich coraz więcej, aczkolwiek w ostatnim badaniu liczba tych spraw zmniejszyła się o 20%. Spadek ten nie zmienił jednak tego, że w 2016 r. wpływ spraw karnych i wykroczeniowych przekroczył niemal dwukrotnie średnią wpływu tych spraw dla badanych państw (2114).

Tabela 51. Wpływ spraw – na 100 tysięcy mieszkańców

	Węgry – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	4 908	4 497	4 713	7 739	6 954	5 917
Karne i wykroczeniowe	3 137	2 609	2 701	3 374	5 124	4 030
Cywilne i gospodarcze	1 772	1 888	2 012	4 364	1 830	1 886
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	4 141	5 657	4 011	2 491	1 831	1 955
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	14	9	–	–	–	–
Rejestr działalności gospodarczej	2 742	4 085	3 337	3 888	4 334	4 464
Sprawy administracyjne	157	149	144	127	183	200
Sprawy rozwodowe	353	354	337	276	289	282
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	48	43	52	52	39	25

Tabela 52. Wpływ spraw – liczby bezwzględne

	Węgry – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	494 081	451 757	470 613	766 795	685 353	579 677
Karne i wykroczeniowe	315 743	262 113	269 691	334 352	504 971	394 853
Cywilne i gospodarcze	178 338	189 644	200 922	432 443	180 382	184 824
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	416 846	568 313	400 514	246 856	180 459	191 575
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	1 459	887	–	–	–	–
Rejestr działalności gospodarczej	276 013	410 347	333 205	385 241	427 114	437 387
Sprawy administracyjne	15 757	14 971	14 360	12 595	18 008	19 590
Sprawy rozwodowe	35 561	35 595	33 608	27 394	28 512	27 677
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	4 822	4 284	5 146	5 119	3 872	2 452

5.12. Włochy

Liczba sędziów we Włoszech utrzymuje się przeciętnie na poziomie 11 sędziów na 100 tys. mieszkańców. Jeśli idzie o czas potrzebny do rozpatrywania spraw, to – konsekwentnie we wszystkich edycjach CEPEJ – najbardziej czasochłonne dla włoskich sądów były sprawy procesowe cywilne gospodarcze (514 dni w 2016 r.), następnie sprawy karne, natomiast najmniej dni zajmowało sądom rozpatrzenie jednej sprawy nieprocesowej (w 2016 r. 250 dni). W latach 2012–2016 można zaobserwować stałe zwiększanie się szacowanego czasu rozpatrywania spraw nieprocesowych, przy jednoczesnym jego zmniejszeniu się dla spraw procesowych cywilnych i gospodarczych.

Tabela 53. Informacje ogólne – Włochy

	Włochy					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Liczba mieszkańców	58 751 711	59 619 290	60 626 442	59 685 227	60 795 612	60 589 445
Liczba sędziów	6 450	6 109 ⁹	6 654	6 347	6 939	6 395
Sędziowie na 100 tys. mieszkańców	11	10	11	11	11	11
Liczba mieszkańców na jednego sędziego	9 109	9 759	9 111	9 404	8 761	9 475
Wpływ spraw procesowych ogółem – współczynnik na jednego sędziego	641	712	602	487	442	469
DT – sprawy cywilne i gospodarcze procesowe	507	533	493	590	532	514
DT – sprawy cywilne i gospodarcze nieprocesowe	107	44	232	213	228	250
DT – sprawy karne	359	315	329	370	386	310

Od 2012 r. we Włoszech zastosowano inną metodologię klasyfikacji spraw cywilnych niż była stosowana wcześniej. Rezultatem jest ulepszona klasyfikacja i lepszy podział między sprawami procesowymi i nieprocesowymi. Jak podali korespondenci krajowi, we Włoszech nie ma formalnej definicji wykroczeń, a do celów badania CEPEJ uznaje się za nie postępowania rozpatrywane przez Sędziego Pokoju.

Dla wszystkich edycji CEPEJ, Włochy odnotowują większy wpływ spraw procesowych cywilnych i gospodarczych w porównaniu ze średnią dla badanych państw. Jednak należy zauważyć, że wpływ tych spraw do sądów włoskich systematycznie się zmniejszał – w 2016 r. wskaźnik na 100 tys. mieszkańców wyniósł 2566 i był o połowę niższy niż w roku 2006 (4809). W przypadku spraw karnych i wykroczeniowych wpływ utrzymuje się na przestrzeni lat względnie na tym samym poziomie, a także nie odbiega od średniej dla 12 badanych państw – dla przykładu w 2016 r. na 100 tys. mieszkańców Włoch wskaźnik wyniósł 2385, więc niewiele więcej niż średnia badanych państw: 2114. Wpływ spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych był we Włoszech w każdej edycji CEPEJ mniejszy niż wynosiła średnia badanych państw (w 2016 r. średnia: 5535).

⁹ Liczba za rok 2009 – tak podano w raporcie CEPEJ.

Tabela 54. Wpływ spraw – na 100 tysięcy mieszkańców

	Włochy – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	7 038	7 292	6 610	5 181	5 040	4 951
Karne i wykroczeniowe	2 229	2 524	2 652	2 568	2 432	2 385
Cywilne i gospodarcze	4 809	4 768	3 958	2 613	2 608	2 566
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	1 361	2 933	2 919	4 106	3 866	3 381
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	–	–	–	–	–	–
Rejestr działalności gospodarczej	–	–	–	–	–	–
Sprawy administracyjne	–	–	94	86	105	90
Sprawy rozwodowe	34	35	41	32	44	65
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	–	–	–	–	–	42

Tabela 55. Wpływ spraw – liczby bezwzględne

	Włochy – wpływ spraw					
	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Procesowe ogółem	4 135 077	4 347 189	4 007 176	3 092 588	3 064 109	2 999 952
Karne i wykroczeniowe	1 309 534	1 504 521	1 607 646	1 532 809	1 478 369	1 445 115
Cywilne i gospodarcze	2 825 543	2 842 668	2 399 530	1 559 779	1 585 740	1 554 837
Nieprocesowe (cywilne i gospodarcze oraz egzekucyjne)	799 492	1 748 350	1 769 482	2 450 809	2 350 123	2 048 288
Sprawy z zakresu ksiąg wieczystych	–	–	–	–	–	–
Rejestr działalności gospodarczej	–	–	–	–	–	–
Sprawy administracyjne	–	–	56 716	51 366	63 723	54 565
Sprawy rozwodowe	20 136	21 068	25 119	19 287	26 639	39 304
Sprawy dotyczące rozwiązania stosunku pracy	–	–	–	–	–	25 411

Podsumowanie

Zaprezentowane w niniejszym raporcie dane pozwoliły na porównanie informacji o stanie sądownictwa, a przede wszystkim o obciążeniu pracą sądów, w dwunastu państwach Unii Europejskiej: Austrii, Chorwacji, Danii, Estonii, Francji, Hiszpanii, Litwie, Łotwie, Polsce, Słowenii, Węgrzech oraz Włoszech.

Walorem opracowania jest zobrazowanie stanu polskiego systemu sądownictwa w kontekście innych państw europejskich. Należy przy tym pamiętać o jakościowych różnicach między poszczególnymi państwami i ich systemami sądownictwa (o metodologii statystycznej każdego z państw, o odmiennym stanie prawnym, o wydarzeniach historycznych, itp.) oraz

zwracać uwagę na różnice między rodzajem analizowanych danych – liczbami bezwzględnymi i wskaźnikami, podawanymi np. w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danego państwa.

Patrząc na liczby bezwzględne, najwięcej sędziów w latach 2014 i 2016 było w Polsce, a następnie we Francji i Włoszech. Jednakże w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców, wyniki te są zupełnie odmienne – na pierwszym miejscu znalazły się Chorwacja i Słowenia – mające w 2016 r. 43 sędziów na 100 tys. mieszkańców (w Polsce wskaźnik ten wynosił 26 sędziów).

Polska wciąż odznacza się wysokim wpływem do sądów spraw procesowych cywilnych i gospodarczych. W 2016 r. była na trzecim miejscu pod tym względem na tle pozostałych analizowanych państw. Jednakże w ostatnim badaniu widać, że wpływ tych spraw do polskich sądów zmniejszył się po raz pierwszy od trzech edycji CEPEJ.

Pod względem bezwzględnej liczby spraw, Polska od pierwszego badania z 2006 r. odnotowywała na tle badanych państw zdecydowanie najwyższy wpływ spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych. Aczkolwiek, w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców, ustępuje w tym względzie Austrii i zajmuje miejsce drugie.

Czas trwania postępowań procesowych cywilnych i gospodarczych w Polsce z edycji na edycję badania, stale się zwiększał i w 2016 r. wyniósł 225 dni. Mimo to nigdy nie przekroczył średniej (ani mediany) dla badanych państw – w 2016 r. średnia wyniosła 247 dni.

W przypadku spraw nieprocesowych cywilnych i gospodarczych w ostatnim analizowanym, 2016 roku, sądy polskie potrzebowały ponad dwukrotnie więcej czasu na ich rozpatrzenie niż wynikało to z poprzedniego badania w 2014 r., tj. 91 dni. Wynik ten wciąż jest niższy od średniej dla badanych państw (101 dni), aczkolwiek po raz pierwszy przekroczył medianę dla analizowanych państw – połowa z branych pod uwagę krajów potrzebowała na rozpatrzenie sprawy nieprocesowej w 2016 r. 85 dni. Wraz ze zwiększeniem się w polskich sądach czasu rozpoznawania spraw nieprocesowych, pogorszyła się też sprawność tych postępowań – w 2016 r. Polska była w stanie rozpoznać 86% spraw, z tych które wpłynęły. Był to tym samym najgorszy wynik sprawności postępowań nieprocesowych wśród badanych dwunastu państw.

Natomiast w sprawach karnych i wykroczeniowych polskie sądy cechuje dobra sprawność postępowania – w 2016 r. było to 105%. Przeciętny czas rozpatrywania tych spraw wyniósł w tym samym roku 95 dni, co plasuje Polskę poniżej średniej badanych państw Unii Europejskiej – w tym przypadku w dobrym tego słowa znaczeniu.